

Fritaksmetoden for personlige sparere

2009

Aksjonærforeningen, Oslo Børs og VPS anbefaler at myndigheter og finansnæringen legger forholdene til rette for en spareinnretning som gir personlige sparere muligheten til å nyttiggjøre seg fritaksmetoden uten å måtte opprette egne investeringsselskap.

**31. august
2009**

1	SAMMENDRAG.....	4
2	BAKGRUNN FOR FRITAKSMETODEN	8
2.1	FRITAKSMETODEN FOR SELSKAPSAKSJONÆRER.....	8
2.2	NÆRMERE BESKRIVELSE AV FRITAKSMETODEN	8
2.3	LOVGIVERS BEGRUNNELSE	9
3	PERSONLIGE SPARERE BØR OGSÅ KUNNE BRUKE FRITAKSMETODEN	10
3.1	FORMÅL OG BEGRUNNELSE	10
3.2	EN UTVIDELSE AV FRITAKSMETODENS ANVENDELSESOMRÅDE	11
3.3	ULIKE AKSJONÆRGRUPPER BØR TILBYS LIKE FORUTSETNINGER.....	11
3.4	UTVIDELSE AV FRITAKSMETODEN I RELASJON TIL DENS OPPRINNELIGE BEGRUNNELSE	12
3.5	NØDVENDIGE ENDRINGER I LOVVERKET	12
4	KLAS - EN INNRETNING FOR LANGSIKTIG AKSJESPARING	13
4.1	BESKRIVELSE AV KLAS.....	13
4.2	EKSEMPLIFISERING MED REGNEEKSEMPLER	18
4.3	TEKNISK IMPLEMENTERING AV ORDNINGEN	20
5	SAMFUNNSMESSIGE ASPEKTER	23
5.1	OMFANG.....	23
5.2	PROVENYEFFEKTER	25
5.3	OPTIMAL SAMFUNNSMESSIG KAPITALALLOKERING	27
5.4	ØKT KONKURRANSE I FINANSBRANSJEN	28
5.5	EFFEKTER AV ØKET REINVESTERING	29
5.6	ØKT ALLMENN ETTERLEVELSE OG REDUSERT OFFENTLIG RESSURSBRUK	30
5.7	FÆRRE TILPASNINGER.....	31
6	JURIDISKE BETRAKTNINGER – FORHOLDET TIL TILGRESENDE RETTSOMRÅDER	34
6.1	AVTALE- OG KONTRAKTSRETTLIGE KONSEKVENSER, SAMT PENGE-/KREDITT- OG FINANSRETTLIGE SIDER.....	34
6.2	PANTERETTLIGE SIDER.....	35
6.3	BESLAGS- OG KONKURSRETTLIGE KONSEKVENSER	35
6.4	FAMILIERETTLIGE KONSEKVENSER.....	35
6.5	SKIFTERETTLIGE FELLESPØRSMÅL	36
6.6	NÆRMERE OM EKTEFELLESKIFTE OG DØDSBOSKIFTE.....	37
6.7	FORMUESBESKATNING	37
6.8	FLERE ALTERNATIVE MULIGHETER	38
7	VEDLEGG	39
7.1	ANTALL NYREGISTRERTE AKSJESELSKAPER OG NUF I BRØNNØYSUNDREGISTRENE	39
7.2	ANTALL AKSJESELSKAPER OG NUF I BRØNNØYSUNDREGISTRENE	40
7.3	KONTOUTSKRIFT MED FORKLARING	41
7.4	SPART SKATT VED EGET AS?	43
8	KILDER.....	44

Introduksjon

Kapital investert i aksjemarkedet bør kunne forvaltes og beskattes etter samme regler for alle uavhengig av om man investerer gjennom et aksjeselskap eller ved personlige investeringer i aksjer eller aksjefond. Fritaksmetoden gir neppe mindre skatt. Den legger imidlertid til rette for redusert risiko og høyere avkastning og bidrar således til at selskapsaksjonærer kan ta bedre og mer privat- og samfunnsøkonomisk sunne investeringsbeslutninger. Etter et initiativ fra Aksjonærforeningen besluttet foreningen, Oslo Børs og Verdipapirsentralen seg våren 2008 for å nedsette en arbeidsgruppe med sikte på å utrede hvorvidt og hvordan metoden kan få anvendelse også for personlige sparere.

Arbeidsgruppen har bestått av representanter for de tre institusjonene, ytterligere forsterket med ekstern kompetanse. I tillegg til Oslo Børs og VPS har Gjensidige Forsikring, Veidekke, AksjeNorge, Skagenfondene og Storebrand støttet gruppens arbeid økonomisk. Videre har en lang rekke sentrale aktører i aksjemarkedet (organisasjoner, selskaper og privatpersoner) i møter og presentasjoner tilført prosessen betydelig verdi i form av konstruktive innspill og kommentarer.

Arbeidsgruppens medlemmer:

- Per Eikrem, Oslo Børs
- Sveinung Dyrdal, Verdipapirsentralen
- Bernt Bangstad, Aksjonærforeningen
- Tore Hjelseth, Hjelseth, Kilstad og Borgen
- Magne Eriksen, BearingPoint Norway

Vår konklusjon er at personlige sparere bør få anledning til å benytte fritaksmetoden uten å måtte opprette et eget investeringsselskap. Det vil ikke bare gjeninnføre likebehandling av selskapsaksjonærer og personlige sparere, men også få en rekke positive samfunnsmessige konsekvenser til tross for marginal innvirkning på skatteprovenyet. Vi viser dessuten at en utvidelse kan gjennomføres fullt ut innenfor dagens inntektsskattesystem og ved bruk av aksjemarkedets eksisterende infrastruktur.

AKSJONÆRFORENINGEN

bistått av:

ADVOKATFIRMAET
HJELSETH, KILSTAD & BORGEN DA

og med finansiell støtte fra:

GJENSIDIGE

AKSJENORGE
Stiftelsen til fremme av aksjemarkedet

storebrand

1 Sammendrag

Bakgrunn: Fritaksmetoden for selskapsaksjonærer

Hovedregelen i skatteloven er at selskaper, innretninger mv. hjemmehørende i Norge, har skatteplikt for gevinst og fradragrett for tap ved realisasjon av aksjer, andeler mv. I 2004 ble skatteloven endret blant annet ved at *fritaksmetoden* ble innført. Innføringen av fritaksmetoden må ses i sammenheng med andre lovendringer som ble gjort i øvrige deler av skattelovgivningen, i særdeleshet om personlige aksjonærs skatteplikt ved realisasjon av aksjer mv., gjennom innføringen av den såkalte *aksjonærmodellen* og *skjermingsfradrag*. Fritaksmetoden og aksjonærmodellen (med skjermingsfradrag) innebærer enkelt uttrykt at aksjeinntekter (gevinster og utbytter) som overstiger en risikofri avkastning etter skatt, beskattes først når de tas ut av selskapssektoren. Endringen ledet til en markant økning i antall etablerte aksjeselskaper. I 2005 ble det opprettet 22 000 flere selskaper enn i årene før og i de etterfølgende årene er det årlig blitt opprettet ca 8 000 flere selskaper enn i perioden 2000 – 2004.

Personlige sparere bør sikres likebehandling

Kapital investert i aksjemarkedet bør kunne forvaltes og beskattes etter samme regler for alle uavhengig av om man investerer gjennom et aksjeselskap eller ved personlige investeringer i aksjer eller aksjefond. Fritaksmetoden fremmer bedre og sunnere privat- og samfunnsøkonomiske investeringsbeslutninger og bør derfor ikke bare forbeholdes selskapsaksjonærer, men også kunne benyttes av personlige sparere.

Fritaksmetoden har en rekke positive effekter, men er i dag forbeholdt investorer som investerer gjennom et aksjeselskap. For folk flest er det å opprette et eget aksjeselskap for spareformål urealistisk. Et aksjeselskap fordrer minimum 100.000 kroner i egenkapital, samt at årlige minimumskostnader for regnskap og revisjon ligger mellom 10.000-20.000 kroner. Dessuten er aksjeselskaper pålagt en rekke forpliktelser knyttet til registrering, rapportering osv., som for vanlige sparere fremstår som et betydelig hinder. Samlet sett innebærer dette en forskjellsbehandling med hensyn til hvem som kan nytte seg de positive spareøkonomiske effektene fritaksmetoden gir. Dermed hemmes småsparere i fullt ut å ta del i den veldokumenterte meravkastningen som langsiktig sparing i aksjemarkedene gir. Dessuten er det å tilby sparere kostbare ”snarveier” til fritaksmetoden i ferd med å bli en lønnsom industri (NUF, fondskonti, kapitalforsikring med mer) – produkter som heller undergraver enn styrker fritaksmetodens positive samfunnsmessige effekter som.

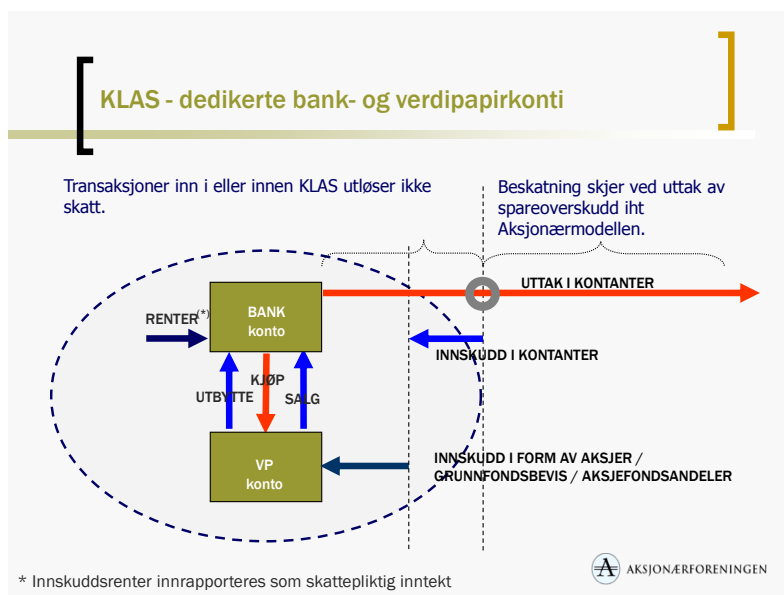
I dette dokumentet redegjør vi for KLAS (Konti for Langsiktig Aksjesparing) – en mulig modell for hvordan personlige sparere kan nytte seg fritaksmetoden. KLAS bygger fullt ut på eksisterende inntektsskattesystem, der skatt på utbytte, fritaksmetoden, aksjonærmodellen og skjermingsfradrag er bærende elementer. Ettersom formålet er likebehandling av selskapsaksjonærer og personlige sparere, har vi lagt stor vekt på at all relevant infrastruktur og regelverk knyttet til aksjeselskaper, så langt det er mulig, skal få tilsvarende anvendelse på den foreslåtte innretningen.

KLAS (Konti for Langsiktig Aksjesparing)

KLAS er en lukket innretning som består av en dedikert bankkonto med en tilhørende verdipapirkonto i et lukket system uten aksjekapital og uten formalkrav knyttet til foretaksregister, regnskapsavleggelse, revisjonsplikt osv. Hver innretning gis et unikt identifikasjonsnummer som muliggjør en rasjonell (skattemessig) adskillelse fra sparerens eventuelle øvrige verdipapirinnhav, og administrasjon og rapportering besørgeres av en kontofører (typisk sparerens aksjefondsforvalter eller bank).

Sparerer kan foreta innskudd i form av kontanter, som videre kan benyttes til å kjøpe kvalifiserte verdipapirer (f.eks. børsnoterte aksjer eller aksjefondsandeler).

Figur 1: Modell av KLAS

På KLAS-bankkontoen opptjenes renteinntekter som godskrives kontoen ved utgangen av året og dermed øker banksaldoen. Innskuddsrentene innrapporteres som alminnelig skattepliktig inntekt. Utbetaling av utbytte og salg av verdipapirer innenfor KLAS øker også saldoen på KLAS bankkonto. Fritaksmetoden vil komme til anvendelse som for aksjeselskaper, noe som vil si at sparerer ikke betaler skatt på gevinst eller utbytte før beløpet tas ut av KLAS. Sparerer vil på denne måten ha mulighet til å

reinvestere midlene ved å kjøpe nye verdipapirer, uten å betale skatt på gevinsten i denne omgang.

Sparerer kan – i alle fall i en overgangsperiode - overføre kvalifiserte verdipapirer som eies utenfor KLAS inn i KLAS. Dette øker det akkumulerte innskuddet (skjermingsgrunnlaget) med verdipapirenes kostpris og evt. ubenyttet skjermingsfradrag fra tidligere. Sparerer kan også ta verdipapirer ut av KLAS. Det regnes i så fall som et uttak fra KLAS der verdipapirets gjeldende markedsverdi legges til grunn.

Et innskudd i KLAS øker beløpet som kan tas ut i fremtiden uten at det utløses skatteplikt. Ved uttak av kontanter er det førende prinsipp at innskutt kapital (kontanter skutt inn i KLAS og opptjente renteinntekter) tas ut først. Dersom det ønskede uttaket overstiger dette, tas avkastningen på verdipapirer ut. Uttak av innskutt kapital og bankrenter medfører ikke skatteplikt. Dette på grunn av at renteinntektene allerede blir innrapportert og beskattet årlig og innskuddene i KLAS er ferdig beskattede midler.

Transaksjoner innenfor KLAS utløser ikke skatt på aksjegevinst eller -utbytte, eller fradragsrett ved tap. Et eventuelt spareoverskudd beskattes når det realiseres ved uttak av KLAS. Skatteplikten oppstår i det

øyeblikk hvor det akkumulerte uttaket fra KLAS er større enn summen av det akkumulerte innskuddet og opptjente bankrenter på KLAS-bankkonto, samt et eventuelt ubenyttet skjermingsfradrag.

Sparerens bank eller fondsforvalter vil normalt fungere som "forretningsfører" og som en integrert del av tjenesten, forestå regnskapsførsel, statistikk, skatteberegning og -innrapportering. Dette åpner for en betydelig forenkling av dagens innrapportering og av myndighetens kontrollfunksjon. Alt tyder dessuten på at innretningen som finansiell tjeneste er så vidt generisk at den lett kan tilbys av et stort antall leverandører, typisk banker og fondsforvaltere, hvilket skaper optimal konkurranse og forutsetninger for lave priser og god kvalitet.

En utvidelse av fritaksmetoden i relasjon til dens opprinnelige begrunnelse.

Da fritaksmetoden ble innført var hovedbegrunnelsen at den eliminerer kjedebeskatning og dermed:

1. Svekker incentivene til skattemotivert omorganisering
2. Bidrar til å bedre kapitalmobilitet i næringslivet.

Videre anførte lovgiver at innføringen av fritaksmetoden ville:

3. Føre til administrative besparelser for ligningsmyndighetene.
4. Redusere etterlevelseskostnader for de som omfattes av fritaksmetoden.
5. Føre til at det blir større grad av skattemessig likebehandling av investeringer i Norge og utlandet.
6. Være mer i tråd med den internasjonale trenden med avvikling av godtgjørelsessystemer og innføring av skattefritak for aksjeinntekter som tilfaller selskaper mv.
7. Bidra til å oppnå skattemessig likebehandling av virksomheter uavhengig av organisasjonsform.

Vi har foretatt en analyse av hvorvidt en innføring av KLAS vil være i tråd med denne begrunnelsen. Konklusjonen er at momentene i begrunnelsen, hver for seg i varierende grad, men samlet sett meget tydelig underbygger en utvidelse av fritaksmetoden. Som det fremgår i rapporten er det særlig momentene 1. – 4. som styrker en utvidet anvendelse. Det gjør også moment 7., ettersom langsiktig aksjesparing etter vår oppfatning bør oppfattes som en virksomhet som skattemessig bør likebehandles uansett organisasjonsform.

Proveny og effekter av fritaksmetoden for personlige sparere

Våre analyser viser at en utvidelse av fritaksmetoden gjennom innføring av KLAS vil ha en rekke positive privat- og samfunnsøkonomiske effekter. Disse må selvsagt vurderes mot provenyeffektene av en slik innføring. Ved innføringen av fritaksmetoden anslo Finansdepartementet, under stor usikkerhet, et provenytap i størrelsesorden 500 millioner. Vi har i denne rapporten gjort noen innledende vurderinger og anslag for mulige positive og negative provenyeffekter, og disse beregningene tyder på at man ligger godt under dette.

I vurderingen av proveny er det imidlertid viktig å understreke at formålet med en utvidelse av fritaksmetoden er eliminering av forskjellsbehandlingen mellom privatpersoners investeringer og investeringer gjort gjennom et aksjeselskap - ikke at den personlige aksjonær skal spare skatt. Den

skattebesparende effekten av fritaksmetoden er for øvrig behørig avvist av Finansdepartementet, ved statssekretær Geir Axelsen.

Basert på våre analyser mener vi at en innføring av fritaksmetoden for personlige sparere i første rekke vil bidra til:

- Skattemessig likebehandling for alle sparere uavhengig av organisasjonsform
 - Svekkede incentiver til skatteplanlegging
- Forenkling og avbyråkratisering for både forbrukere og myndigheter
 - Forenkling av dagens innrapportering og skatteregler
 - Økt allmenn etterlevelse av skattereglene
 - Reduserte kostnader knyttet til etterlevelse av skattereglene
 - Forenklet innrapportering og redusert offentlig ressursbruk til kontroll
- Bedre og sunnere privat- og samfunnsøkonomiske investeringsbeslutninger
 - Mer optimal samfunnsmessig kapitalallokering gjennom fjerning av innlåsingeffekter og økt reinvestering av utbytter og realiserte salgsgevinster
 - Økt samlet sparing, som demper presset på økonomien i dårlige tider
 - Bedret kapitalinngang i førstehåndsmarkedet og økt likviditet i andrehåndsmarkedet
- Økt konkurranse i finansbransjen da KLAS enkelt kan innpasses i finans- og verdipapirmarkedets eksisterende struktur
 - Kan raskt tilbys av små og store finansinstitusjoner under full og effektiv konkurranse
 - Lavere forvaltningshonorarer og kurtasjer og økt kvalitet for sparerne
 - Enklere og større mobilitet for forbrukerne, f.eks. ved bytte av aksjefond

2 Bakgrunn for fritaksmetoden

- 2.1 *Fritaksmetoden for selskapsaksjonærer*
- 2.2 *Nærmere beskrivelse av fritaksmetoden*
- 2.3 *Lovgivers begrunnelse for innføring av fritaksmetoden*

2.1 Fritaksmetoden for selskapsaksjonærer

Hovedregelen i skatteloven er at selskaper, innretninger mv. hjemmehørende i Norge, har skatteplikt for gevinst og fradragsrett for tap ved realisasjon av aksjer, andeler mv. I 2004 ble skatteloven endret ved at en ny § 2-38 som lovfester den såkalte "fritaksmetoden", ble tatt inn. Metoden innebærer at selskapsaksjonærer i EØS-land fritas for beskatning av aksjeinntekter (utbytte og gevinster på aksjer mv). Samtidig gis det ikke fradragsrett for aksjetap.

Innføringen av fritaksmetoden må ses i sammenheng med andre lovendringer som ble gjort i øvrige deler av skattelovgivningen, i særdeleshet om personlige aksjonærers skatteplikt ved realisasjon av aksjer mv, gjennom innføringen av den såkalte "aksjonærmodellen" og "skjermingsmetoden". Aksjonærmodellen og skjermingsmetoden erstattet "godtgjørelsesmetoden", delingsmodellen og RISK-reglene som ble innført gjennom skattereformen i 1992. Fritaksmetoden og aksjonærmodellen (med skjermingsfradrag) innebærer enkelt uttrykt at aksjeinntekter som overstiger en risikofri avkastning etter skatt, beskattes først når de tas ut av selskapssektoren.

2.2 Nærmere beskrivelse av fritaksmetoden

Fritaksmetoden innebærer at en del nærmere angitte selskaper og andre innretninger (kvalifiserte subjekter) er fritatt for skatteplikt for inntekt på aksjer og andre nærmere angitte eierandeler. De samme skattyterne har som følge av dette heller ikke fradragsrett for tap som stammer fra tilsvarende eierandeler. Metoden gjelder ikke bare for aksjeselskaper/ allmennaksjeselskaper, men også for sammenslutninger som sparebanker og andre selveiende finansieringsforetak, gjensidige forsikringsselskaper, samvirkeforetak, aksjefond, foreninger, stiftelser m.fl. Som følge av en etterfølgende utredning og lovendring, gjelder reglene nå også for deltakerlignede selskaper (ANS, DA, KS og indre selskaper).

Det er bare inntekter (gevinster og utbytte) og tap knyttet til realisasjon eller innehav av eierandeler i aksjeselskaper, sparebanker, gjensidige forsikringsselskaper, aksjefond og interkommunale selskaper som ikke utløser gevinstbeskatning eller gir rett til fradrag. En forutsetning er at den innretningen det eies andeler i er hjemmehørende i Norge eller i resten av EØS-området.

Det ble fastsatt flere overgangsregler i forbindelse med vedtakelsen av fritaksmetoden. Den såkalte overgangsregel E åpnet for at personlig eide aksjer kunne overføres til et investeringsselskap uten beskatning, det vil si med skattemessig kontinuitet mellom inngangsverdien på de overførte aksjene og aksjene i investeringsselskapet.

2.3 Lovgivers begrunnelse

Hovedformålet med innføringen av fritaksmetoden ble fra lovgivers side angitt å være et ønske om å forhindre at aksjeinntekter blir beskattet flere ganger i en eierkjede, jf. Ot.prp. nr 1 (2004 - 2005) pkt. 6 s. 52 flg.. Ved å unngå kjedebeskatning ønsket man (1) å svekke incentivene til skattemotivert omorganisering og (2) bidra til å bedre kapitalmobilitet i næringslivet. Lovgiver anførte også at (3) innføringen av fritaksmetoden vil føre til administrative besparelser for ligningsmyndighetene og (4) reduserte etterlevelseskostnader for skattesubjektene som omfattes av fritaksmetoden. Det ble videre angitt at fritaksmetoden (5) vil føre til at det blir større grad av skattemessig likebehandling av investeringer i Norge og utlandet. På denne måten skulle fritaksmetoden blant annet bidra til å fjerne usikkerheten om hvorvidt de tidligere reglene om RISK og godtgjørelsesmetoden var i samsvar med EØS-avtalens krav om de fire friheter mv. Det nevnes også at fritaksmetoden (6) ble ansett for å være i tråd med en internasjonal trend, med avvikling av godtgjørelsessystemer og innføring av skattefritak for aksjeinntekter som tilfaller selskaper mv.

Ved vurderingen av hvilke former for selskaper mv. som skulle få oppebære skattefrie inntekter under fritaksmetoden, følger det av forarbeidene at lovgiver la vekt på hensynet til (7) å oppnå skattemessig likebehandling av virksomheter uavhengig av organisasjonsform.

3 Personlige sparere bør også kunne bruke fritaksmetoden

3.2 *En utvidelse av fritaksmetodens anvendelsesområde*

3.3 *Ulike aksjonærgrupper bør tilbys like forutsetninger.*

3.4 *Utvidelse av fritaksmetoden i relasjon til dens opprinnelige begrunnelse.*

3.5 *Nødvendige endringer i lovverket*

3.1 Formål og begrunnelse

Kapital investert i aksjemarkedet bør kunne forvaltes og beskattes etter samme regler for alle uavhengig av om man investerer gjennom et aksjeselskap eller ved personlig sparing i aksjer eller aksjefond. En viktig forutsetning er at forvaltningen skjer innenfor et system som i likhet med aksjeselskapet er lukket, gjennomiktig og kontrollerbart. Fritaksmetoden fremmer bedre og sunnere investeringsbeslutninger og bør derfor ikke bare beholdes selskapsaksjonærer, men også kunne benyttes av personlige sparere.

Arbeidsgruppen anbefaler derfor at myndigheter og finansnæringen legger forholdene til rette for en spareinnretning som gjør det mulig for de personlige sparere som ønsker det å nyttiggjøre seg fritaksmetoden uten å måtte gå veien om å opprette egne investeringsselskap.

I dette dokumentets pkt 4 flg. redegjør vi for én modell som kan gjøre dette mulig, men vi er samtidig åpne for at hovedmålsetningen - å fjerne dagens ubegrunnede forskjellsbehandling - kan oppnås også på andre måter enn den vi skisserer her.

Vår begrunnelse for å anbefale en utvidelse av fritaksmetodens anvendelsesområde, er at alle bør tilbys like forutsetninger for å kunne foreta privat- og samfunnsøkonomisk sunne investeringsbeslutninger. Formålet er ikke at den personlige aksjonær skal spare skatt. Bruk av fritaksmetoden anses ikke å ha en slik konsekvens (ref Finansdepartementets statssekretær Geir Axelsens kronikk - vedlegg 7.4). Begrunnelsen for anbefalingen er heller ikke å stimulere til økt sparing i aksjer, selv om vi tror at det trolig vil bli en av utvidelsens mange positive konsekvenser.

*alle bør tilbys like
forutsetninger for å kunne
foreta sunne
investeringsbeslutninger*

En fjerning av dagens forskjellsbehandling vil få en rekke positive tilleggseffekter. Dessuten er det grunn til å anta at provenyeffektene vil være marginale. De viktigste tilleggseffektene kan sammenfattes slik:

- en mer optimal kapitalallokering,
- økt etterlevelse og reduserte etterlevelseskostnader for skattyter,
- økt konkurranse i finansbransjen

Færre skattemotiverte tilpasninger, redusert offentlig ressursbruk, positive fordelingseffekter og økt samlet sparing, er andre sannsynlige konsekvenser av at den personlige aksjesparer og selskapsaksjonærene likestilles i henhold til vårt forslag.

3.2 En utvidelse av fritaksmetodens anvendelsesområde

Anbefalingen består i å utvide fritaksmetoden slik at denne også kommer til anvendelse for personlige sparere som gjennom en lukket innretning eier kvalifiserte objekter, ref pkt 4.1.3. Alle privatpersoner med alminnelig skatteplikt til Norge (ref pkt 4.1.2) skal kunne opprette en slik innretning som i utgangspunktet bør kunne omfatte de samme verdipapirer som skattefritt kan forvaltes i et (investerings)aksjeselskap. Den foreslåtte innretningen baserer seg fullt ut på eksisterende inntektsskattesystem der skatt på utbytte, fritaksmetoden, aksjonærmodellen og skjermingsfradrag er bærende elementer.

En ordning som den foreslåtte fordrer at kretsen for subjekter som kan nyttiggjøre seg fritaksmetoden utvides til også å omfatte en ny innretning som tilfredsstiller bestemte krav til avgrensning, rapportering, innsyn og kontroll. Vi beskriver i pkt 4 hvordan en slik innretning kan se ut. På samme måte som for aksjeselskaper, beskattes aksjeinntekter etter aksjonærmetoden etter hvert som de tas ut av systemet. Hver innretning gis et unikt identifikasjonsnummer, på lignende måte som for personer og foretak, hvilket muliggjør en rasjonell (skattemessig) adskillelse fra sparerens eventuelle øvrige verdipapirinnhav. Det juridiske subjektet (og skattesubjektet) vil uansett være vedkommende person. Innretningen kan lett innpasses i finans- og verdipapirmarkedets eksisterende infrastruktur. Videre kan den tilbys av store og små finansinstitusjoner under fri konkurranse.

... (forslaget) baserer seg fullt ut på eksisterende inntektsskattesystem der skatt på utbytte, fritaksmetoden, aksjonærmodellen og skjermingsfradrag er bærende elementer..

3.3 Ulike aksjonærgrupper bør tilbys like forutsetninger.

Fritaksmetoden har en rekke positive effekter. Den bør således ikke forbeholdes selskapsaksjonærene. For mange er det å opprette et aksjeselskap ikke realistisk. Det krever 100 000 kroner i egenkapital, samt at årlige minimumskostnader til regnskap og revisjon ligger på 10 000-20 000 kroner. Dessuten er aksjeselskaper pålagt en rekke forpliktelser knyttet til registrering, rapportering mm som for mange privatpersoner fremstår som et betydelig hinder. Samlet sett betyr dette en klar begrensning med hensyn til hvem som i praksis kan utløse de positive privat- og samfunnsøkonomiske effekter som fritaksmetoden har. Dermed hemmes samtidig den alminnelige sparer i, fullt ut, å ta del av den vel dokumenterte meravkastning som aksjemarkedet tilbyr.

I Statsbudsjettet 2006 heter det blant annet at "det overordnede målet med skattereformen er et mer effektivt skattesystem gjennom økt likebehandling og redusert skatte- og avgiftsnivå. Et effektivt skattesystem er viktig for å sikre høyest mulig verdiskaping. Bedrifts- og kapitalbeskatningen bør innrettes slik at samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer blir gjennomført. Dette krever blant annet forutsigbarhet, stabile regler og stor grad av skattemessig likebehandling av ulike næringer og investeringer."

Arbeidsgruppen er også opptatt av at ulike aksjonærgrupper er sikret like rettigheter og har samme muligheter. Utgangspunktet må være at sparekapital investert langsiktig i aksjemarkedet skal kunne forvaltes og beskattes etter de samme prinsipper for alle sparere.

3.4 Utvidelse av fritaksmetoden i relasjon til dens opprinnelige begrunnelse.

Vi har foretatt en analyse av hvorvidt en innføring av en ordning som den foreslåtte vil stride mot eller svekke noen av begrunnelsene som ble lagt til grunn for fritaksmetoden, ref pkt 2.3. Konklusjonen er tvert imot at de hver for seg i varierende grad, men samlet sett meget tydelig, underbygger en utvidelse slik arbeidsgruppen foreslår. Som det fremgår av kapittel 5 er det særlig momentene (1) – (4) i pkt 2.3 i lovgivers begrunnelse for innføring av fritaksmetoden som styrker en utvidet anvendelse. Det gjør også moment (7), ettersom langsiktig aksjesparing etter arbeidsgruppens oppfatning bør oppfattes som en virksomhet som skattemessig bør likebehandles uansett organisasjonsform.

3.5 Nødvendige endringer i lovverket

Det må antas at lovgivningsteknisk vil fritaksmetoden for personlige sparere, slik det er skissert i denne rapporten, enkelt kunne implementeres. Det er grunn til å tro at ordningen først og fremst beskrives i en ny og kortfattet lov ("Lov om KLAS¹"), med utfyllende forskrifter for de mer detaljerte spørsmålene.

Ordningen fordrer tilføyelse av en ny bokstav l. i skatteloven § 2-38 (1), som for eksempel kan lyde:

"Privatpersoner som har alminnelig skatteplikt til riket, dog kun for den del av vedkommendes formue som er investert i verdipapirer gjennom en lukket ordning for langsiktig aksjesparing (KLAS)".

Dersom formuesverdien av KLAS verdsettes til omsetningsverdien per 1. januar i ligningsåret kreves det nødvendigvis ikke noen endring i skattelovens kapittel 4 om skatt på formue. I så fall faller det inn under hovedregelen i skatteloven § 4-1. I den grad særlig verdsettelsesregel skal benyttes må dette inn i skattelovens kapittel 4, for eksempel gjennom en ny § 4-19 i skatteloven.

Når det gjelder andre lovendringer som KLAS fordrer, vil det naturligvis være behov for mindre tilføyelser og justeringer, og hvor henvisningen til "Lov om KLAS" markerer at man sikter til nettopp denne ordningen.

¹ Konti for Langsiktig Aksjesparing, ref kapittel 4

4 KLAS - en innretning for langsiktig aksjesparing

4.1 Beskrivelse av KLAS

4.1.1 Innovativ bruk av eksisterende infrastruktur

4.1.2 Subjekter – hvem kan benytte ordningen?

4.1.3 Objekter – hva kan det investeres i?

4.2 Eksemplifisering med regneeksempler

4.2.1 Eksemplifisering – tall

4.3 Teknisk implementering av ordningen

4.3.1 Teknisk implementering av ordningen i verdipapirregistre

4.3.2 Kontoførerrollen og teknisk realisering hos denne

4.3.3 Informasjonsutvekslingen

Vårt forslag - KLAS (Konti for Langsiktig Aksjesparing) - beskriver en mulig modell for hvordan personlige sparere kan nyttiggjøre seg fritaksmetoden. Den bygger fullt ut på det eksisterende inntektsskattesystemet. Ettersom formålet er likebehandling av selskapsaksjonærer og personlige sparere, så har vi lagt stor vekt på at relevant infrastruktur og regelverk knyttet til aksjeselskaper så langt det er mulig, skal få tilsvarende anvendelse på den foreslåtte innretningen.

4.1 Beskrivelse av KLAS

KLAS er en lukket innretning som består av en dedikert bankkonto med en tilhørende verdipapirkonto i et lukket system uten aksjekapital og uten formalkrav knyttet til foretaksregister, regnskapsavleggelse, revisjonsplikt osv. Administrasjon og rapportering kan forestås av en kontofører (typisk sparerens bank). Hver innretning gis et unikt identifikasjonsnummer som muliggjør en rasjonell (skattemessig) adskillelse fra sparerens eventuelle øvrige verdipapirinnhav.

relevant infrastruktur og regelverk knyttet til aksjeselskaper (skal) så langt det er mulig (...) få tilsvarende anvendelse på den foreslåtte innretningen.

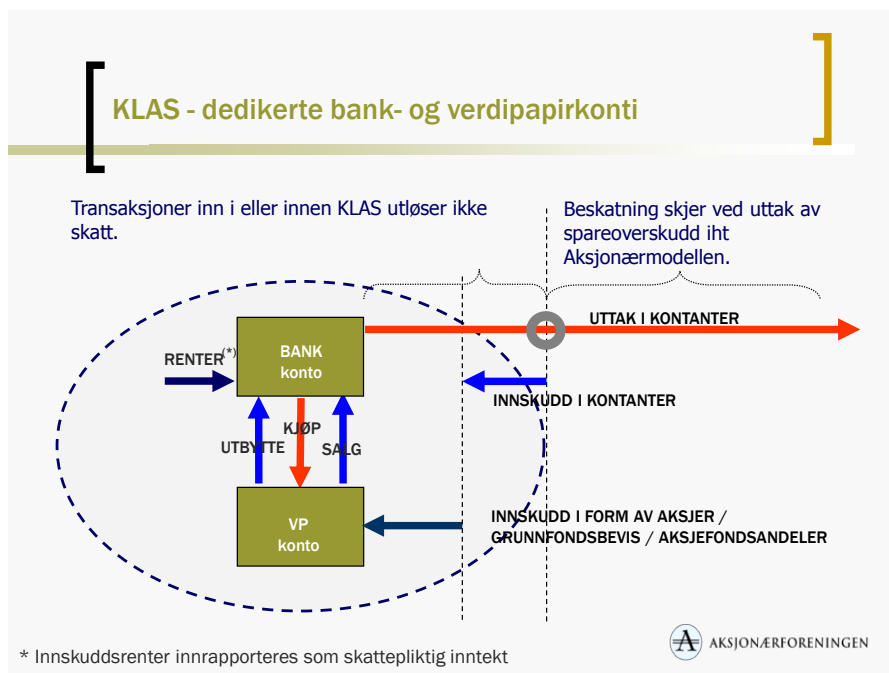
4.1.1 Innovativ bruk av eksisterende infrastruktur

Innretningen i seg selv, og de forretningsfører tjenester som kontofører kan yte sine kunder, baserer seg på en rasjonell og innovativ bruk av eksisterende infrastruktur i verdipapirmarkedet. Våre sonderinger tyder dessuten på at innretningen som finansiell tjeneste er så vidt generisk at den lett kan tilbys av et stort antall leverandører, typisk banker, hvilket skaper optimal konkurranse og forutsetninger for lave priser og god kvalitet.

4.1.1.1 Isolering av KLAS midlene

Forslaget medfører at det innen KLAS opprettes en dedikert bankkonto og en tilsvarende verdipapirkonto. Spareren vil her foreta innskudd i form av kontanter, som videre kan benyttes til å kjøpe verdipapirer i form av kvalifiserte objekter. På KLAS-bankkontoen vil det opptjenes renteinntekter som vil godskrives eieren ved utgangen av året og dermed øke banksaldoen. Utbetaling av utbytte og salg av verdipapirer innen KLAS, øker også saldoen på KLAS-bankkonto. Fritaksmetoden vil da, som for

aksjeselskaper, innebære at sparerer ikke betaler skatt på gevinst eller utbytte før hun ønsker å ta beløpet ut av KLAS-bankkontoen. Sparerer vil på denne måten ha mulighet til å kjøpe nye verdipapirer, uten å betale skatt på gevinsten i denne omgang.

Sparerer kan – i alle fall i en overgangsperiode - overføre kvalifiserte verdipapirer som eies utenfor KLAS inn i KLAS. Dersom dette gjøres, øker det akkumulerte innskuddet (skjermingsgrunnlaget) med verdipapirenes kostpris og evt. ubenyttet skjermingsfradrag (kontinuitet) fra tidligere. Sparerer kan også ta verdipapirer ut av KLAS. Det regnes i så fall som et uttak fra KLAS der verdipapirets

gjeldende markedsverdi legges til grunn.

4.1.1.2 Bankrenter

KLAS-bankkontoen vil være som en ordinær bankkonto hvor det opptjenes innskuddsrenter. Innskuddsrentene vil innrapporteres som KLAS-innehavers alminnelig skattepliktig kapitalinntekt. Tilsvarende vil eventuelle renteutgifter i forbindelse med kreditt på KLAS-bankkontoen gi fradragsrett på samme måte som for aksjeselskapers renter knyttet til finansiering av aksjeinvesteringer kan trekkes fra aksjeinntekter.

4.1.1.3 Skjermingsgrunnlag

Skjermingsgrunnlaget beregnes ut fra den delen av akkumulerte innskudd og opptjente renteinntekter som er investert i verdipapirer, tillagt ubenyttede skjermingsfradrag fra tidligere år. Det er med andre ord de allerede skattlagte midlene innen KLAS som er investert i verdipapirer som legges til grunn ved beregningen

Eksempel: Den som oppretter et KLAS og gjør et innskudd på 100 000 kroner og kjøper verdipapirer for 60 000 kroner av disse, vil få et skjermingsgrunnlag på 60 000 kroner (kostprisen for verdipapirer kjøpt gjennom det opprinnelige innskuddet).

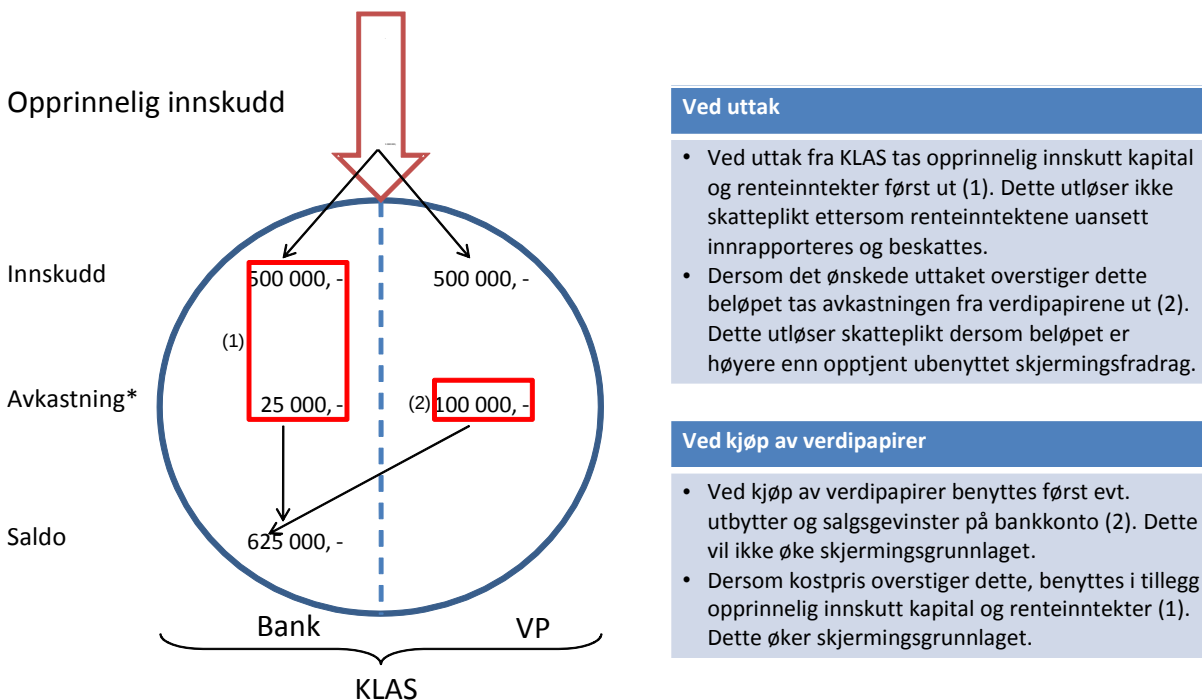
4.1.1.4 Skjermingsfradraget

Skjermingsfradraget blir i overensstemmelse med aksjonærmodellen beregnet ut ifra skjermingsgrunnlaget multiplisert med en skjermingsrente. Dersom det ikke blir tatt ut et spareoverskudd et år, vil skjermingsfradraget legges til neste års skjermingsgrunnlag. Uttak av kontanter

mottatt gjennom salgsgevinster og utbytter fratrasket skjermingsfradrag, beskattes som personlig inntekt.

4.1.1.5 Kjøp av verdipapirer

En modell som viser rekkefølgen på disponeringen av midler ved uttak og kjøp av verdipapirer er vist nedenfor.

*Avkastning på Bank-siden av KLAS er opptjente renteinntekter. På verdipapirsiden er dette realiserte salgsgevinster og utbytter

Figur 2: Rekkefølge på bruk av midler ved uttak og kjøp av verdipapirer

”Opprinnelig innskudd” er beløpet som er overført fra privat bankkonto til KLAS, hvor ”Innskudd” viser at den ene halvparten er plassert på KLAS-bankkonto, mens det er kjøpt verdipapirer for den andre halvparten. ”Avkastning” viser til at det er mottatt renteinntekter på 25 000, mens det er utbetalt et utbytte og/eller realisert en salgsgevinst på 100 000 kroner. ”Saldo” er summen av ”Innskudd”, renteinntekter, mottatt utbytte og realiserte salgsgevinster på KLAS-bankkonto.

Hvilke midler som anses benyttet ved kjøp av verdipapirer bestemmes av prinsippet om at opptjent gevinst benyttes først.

Eksempel: På en KLAS-bankkonto står 200 000 kroner. Halvparten kommer fra innskudd i form av kontanter, mens den andre halvparten kommer fra et utbytte sparerer har mottatt på en aksjepost i porteføljen. Ved kjøp av verdipapirer for 100 000 kroner legger man til grunn at det er de 100 000 utbyttekronene som benyttet, ettersom opptjente gevinster skal benyttes først. Denne transaksjonen øker ikke skjermingsgrunnlaget. Dersom det isteden kjøpes verdipapirer for 150 000 kroner anses i

tillegg til de 100 000 utbyttekronene 50 000 kroner av det kontante innskuddet som benyttet. Skjermingsgrunnlaget ville følgelig økt med 50 000 kroner.

4.1.1.6 Innskudd-uttak-skatteplikt

Et innskudd øker beløpet sparerer kan ta ut av KLAS uten at det utløses skatteplikt. Dersom det gjøres et uttak av kontanter fra KLAS-bankkonto er det førende prinsipp at innskutt kapital (kontanter skutt inn i KLAS og opptjente renteinntekter) tas ut først. Dersom det ønskede uttaket overstiger dette, tas avkastningen på verdipapirer ut. Uttak av innskutt kapital og bankrenter medfører ikke skatteplikt. Dette på grunn av at renteinntektene allerede blir innrapportert og beskattet årlig og ettersom innskuddene inn i KLAS er allerede beskattede midler.

Transaksjoner innenfor innretningen utløser ikke skatt på aksjegevinst eller utbytte, eller fradragsrett ved tap. Et eventuelt spareoverskudd beskattes når det realiseres ved uttak av KLAS. Skatteplikten oppstår i det øyeblikk hvor det akkumulerte uttaket fra KLAS er større enn summen av det akkumulerte innskuddet og opptjente bankrenter på KLAS-bankkonto, samt et eventuelt ubenyttet skjermingsfradrag. Dette på grunn av at uttak som overstiger dette beløpet er avkastning fra verdipapirer, som foreløpig har vært ubeskattet. Ettersom rekkefølgen ved uttak tilsier at det er innskutt kapital og renteinntekter som tas ut først kan dette sammenlignes med en "kapitalnedsettelse" i et aksjeselskap.

Dersom KLAS oppløses og sparerer har realisert et tap, vil sparerer få fradrag for tapet. En som oppretter et KLAS og kjøper en aksjepost for hele innskuddet på 200 000 kroner for så senere å selge posten til en verdi av 100 000 kroner og deretter tar ut hele beløpet, vil dersom han samtidig likviderer KLAS få fradrag for tapet på 100 000 kroner i sin alminnelige inntekt.

4.1.1.7 Fradragsførte kostnader og Regjeringens forslag om sjablongmessig reversering av disse.

Kostnader som er knyttet til skattefrie inntekter etter fritaksmetoden gir fradragsrett, med unntak av ervervs- og realisasjonskostnader. Denne ordningen foreslås tilsvarende for KLAS. Det innebærer at kurtasje knyttet til kjøp og salg av aksjer med mer ikke vil være fradragsberettiget, mens kostnader knyttet til for eksempel registrering i VPS og kontoførers administrasjon av KLAS, vil være det.

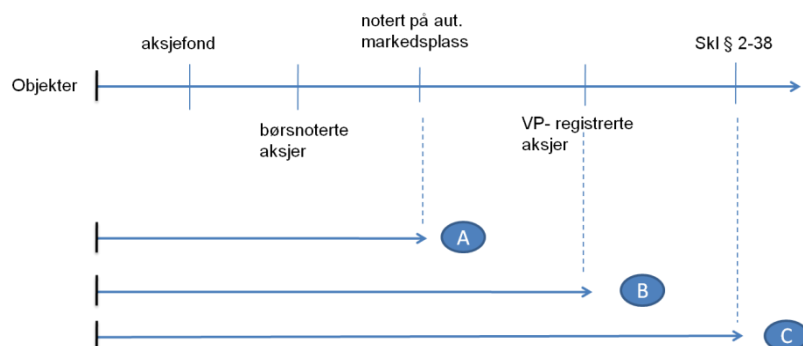
Regjeringens forslag om sjablongmessig reversering av fradragsførte kostnader vil innebære at KLAS-kontofører hvert år må beregne innretningens skattefrie inntekt og innrapportere 3 prosent av disse som alminnelig skattepliktig kapitalinntekt, ref bankrenter pkt 4.1.1.2

4.1.2 Subjekter – hvem kan benytte ordningen?

KLAS skal være en ordning som gir fritaksmetoden anvendelse for privatpersoner. De subjekter som kan benytte ordningen er således privatpersoner med alminnelig skatteplikt til Norge, men også privatpersoner som ikke anses bosatt i Norge, men som anses ha begrenset skatteplikt til Norge i relasjon til nettopp bankinnskudd og investeringer i verdipapirer.

4.1.3 Objekter – hva kan det investeres i?

Dagens regler gir selskapsaksjonærer skattefritak for utbytter og gevinster og tap ved realisasjon av eierandeler i aksjeselskap, allmennaksjeselskap, sparebank og annet selveiende finansieringsforetak,

gjensidig forsikringsselskap, samvirkeforetak, samt aksjefond og interkommunale selskap. Det samme gjelder for tilsvarende andeler hjemmehørende i andre EØS-land. Ref pil C i figuren. Både fordi det også på dette området bør være størst mulig likhet mellom de regler som gjelder for selskapsaksjonærer og

KLAS og fordi det ikke bør diskrimineres med hensyn til hvilke objekter som det kan investeres i, så bør utgangspunktet være at de samme avgrensninger gjelder for KLAS som for selskapsaksjonærer.

Hensynet til en rasjonell og kostnadseffektiv utnyttelse av eksisterende infrastruktur, samt til kontrollen av den informasjon som skal flyte mellom aktørene, taler imidlertid for at bare inntekter knyttet til slike verdipapirer som er registrert i et, av kompetent myndighet, godkjent elektronisk verdipapirregister, bør omfattes av skattefritaket innenfor KLAS. Ref figurens pil B. Etter arbeidsgruppens syn innebærer dette ikke noen diskriminering av slike virksomheter som i dag ikke er registrert i noe verdipapirregister. Dette begrunnes med at registrering lett og rimelig kan oppnås for alle slike virksomheter som i praksis vil være relevante for ordningen. Et krav om verdipapirregistrering for å kunne inngå i ordningen kan dessuten bidra til å påskynde en ønsket utvikling i retning av økt bruk av sentrale eierregistre når det gjelder verdipapirer.

En lang rekke av de verdipapirene som i henhold til ovenstående vil inkluderes i ordningen vil ikke være gjenstand for løpende kursfastsettelse. Det innebærer at formuesverdien på KLAS-verdipapirkontoen ikke kan fastsettes automatisk og dermed heller ikke innrapporteres som en del av informasjonsoverføringen fra kontofører til skattemyndigheten. Hensynet til optimal utnyttelse av eksisterende infrastruktur skulle derfor tilsi at verdipapirer uten løpende verdifastsettelse holdes utenfor ordningen. Ref figurens pil A. Det vil i så fall i vesentlig grad skille ordningen fra det systemet som i dag gjelder for aksjeselskaper hvilket taler for at de likevel omfattes av ordningen. Valg av alternativ B vil innebære at skattyter – i den grad vedkommende eier slike verdipapirer innenfor KLAS - må rapportere verdien av disse særskilt sammen med annen formue.

4.1.3.1 Godkjent elektronisk verdipapirregister.

Arbeidsgruppen antar at registre som drives med konsesjon iht. verdipapirregisterloven automatisk vil være å anse som godkjente i denne forbindelse. Det samme vil gjelde tilsvarende registre hjemmehørende i andre EØS-land. Dessuten bør godkjennelse også gis slike registre som føres av

virksomheter som har konsesjon til å forvalte aksjefond i henhold til verdipapirfondloven (forvalterregistrering).

4.1.3.2 Internasjonale aspekter

Alle norske aksjeselskaper hjemmehørende i riket, og dets like, som investerer i aksjer eller tilsvarende eierandeler, er fritatt for beskatning av gevinster og har ikke fradragsrett for tap. Dette er tenkt utvidet til også å omfatte investeringer gjennom et KLAS. KLAS vil da være omfattet av fritaksmetoden så lenge det foretar investeringer innenfor Norge eller EØS (eller har hatt en porteføljeinvestering i land utenfor EØS siste 2 år på minst 10 prosent, men som ikke er i lavskatteland). Foretas KLAS-investeringen i land utenfor EØS (og eierandelen siste 2 år har vært under 10 prosent) eller foretas investeringen i et lavskatteland er alle slike investeringer som foretas av KLAS skattepliktig.

4.2 Eksemplifisering med regneeksempler

I det påfølgende kapittelet illustreres eksempler på hvordan det er tenkt at innretningen vil fungere ved ulike typer transaksjoner som kjøp og salg av verdipapirer, utbetaling av utbytte fra verdipapirer og uttak av kontanter fra KLAS-bankkonto. Eksempelene er hentet fra en mer detaljert fremstilling av en fiktiv KLAS som finnes i rapportens vedlegg. I talleksempelene er det forutsatt at modellen som er utformet av arbeidsgruppen og tidligere beskrevet i denne rapporten er benyttet. Endringer på denne modellen kan medføre at utregningene i talleksempelene ikke lenger er gyldige.

4.2.1 Eksemplifisering – tall

4.2.1.1 Mottak av utbytte fra aksje som eies gjennom KLAS

Person A har kjøpt en aksjepost i "aksje A" i 2009. Før utbetalingen av utbytte har han en saldo på KLAS-bankkonto på 25 000 kroner. I juni utbetales et utbytte på kroner 4 860 til vedkommende. Dette øker saldoen på KLAS-bankkonto til 29 860 kroner. Ettersom utbyttet ikke tas ut av KLAS utløses det ingen skatteplikt på det mottatte beløpet på dette tidspunkt, ettersom fritaksmetoden kommer til anvendelse. En eventuell skatteplikt vil ikke oppstå før dette beløpet tas ut av KLAS. Forutsatt at det ikke utføres et uttak fra KLAS dette året vil det oppstå et ubenyttet skjermingsfradrag. Endringen i saldoen på KLAS-bankkonto og andelen av saldoen som kommer fra avkastning på verdipapirer og innskutt kapital er illustrert i figuren nedenfor. Innskutt kapital er summen av akkumulerte innskudd og evt. opptjente renteinntekter som person A har stående på KLAS-bankkonto. Avkastning VP er de akkumulerte utbytterne og salgsgevinstene person A har stående på KLAS-bankkonto.

KLAS Bankkonto

	Før utbetaling	Etter utbetaling
Saldo	25 000,-	29 860,-
- Innskutt kapital	25 000,-	25 000,-
- Avkastning VP	0,-	4 860,-

Konsekvens	
Skyldig skatt	0,-

4.2.1.2 Kjøp av aksjefondsandeler gjennom KLAS

I år 2013 ønsker person A å kjøpe aksjefondsandeler i "aksjefond C". Før kjøpet gjennomføres er saldoen på KLAS-bankkonto totalt 91 613 kroner, hvorav 47 711 kroner er innskutt kapital (innskudd og akkumulerte renteinntekter) og det resterende er avkastning på verdipapirer (utbytter og salgsgevinster). Situasjonen er illustrert i figuren nedenfor.

KLAS Bankkonto

	Før kjøp	Etter kjøp
Saldo	91 613,-	613,-
- Innskutt kapital	47 711,-	613,-
- Avkastning VP	43 902,-	0,-

Konsekvens	
Økning skjermingsgrunnlag	47 098,-

Person A kjøper andeler i "aksjefond C" for kroner 91 000. Ved kjøp av verdipapirer innen KLAS, benyttes først andelen av saldoen på KLAS-bankkonto som kommer fra avkastningen på verdipapirer og deretter andelen av saldoen som er innskutt kapital (innskudd inn i KLAS og akkumulerte renteinntekter). Dette vil si at 43 902 kroner av avkastningen fra verdipapirer i tillegg til 47 098 kroner av den innskutte kapitalen benyttes til å gjennomføre transaksjonen (totalt 91 000 kroner). Ettersom skjermingsgrunnlaget består av summen av kostprisen for inntilstående verdipapirer kjøpt med innskutt kapital tillagt ubenyttede skjermingsfradrag fra tidligere år, øker skjermingsgrunnlaget med 47 098 kroner (andelen av kostprisen kjøpt med innskutt kapital) som en følge av denne transaksjonen, forutsatt ingen andre kjøp eller salg gjennom året.

4.2.1.3 Salg av aksjepost som eies gjennom KLAS

I 2015 ønsker person A å selge aksjeposten han eier i "aksje A". Før transaksjonen gjennomføres er saldoen på KLAS-bankkonto kroner 13 890, hvorav andelen innskutt kapital er 2 252 kroner og det resterende kommer fra avkastning på verdipapirer. Dette er illustrert i figuren nedenfor.

KLAS Bankkonto

	Før salg	Etter salg
Saldo	13 890,-	215 868,-
- Innskutt kapital	2 252,-	78 235,-
- Avkastning VP	11 638,-	137 633,-

Konsekvens	
Reduksjon skjermingsgrunnlag	75 983,-
Skyldig skatt	0,-

Person A selger aksjeposten i "aksje A" for 201 978 kroner. Transaksjonen øker saldoen på KLAS-bankkonto til 215 868 kroner. Aksjekursen på "Aksje A" har utviklet seg meget positivt gjennom perioden, ettersom kostprisen for aksjeposten var 83 961 kroner. Andelen av aksjeposten som ble kjøpt for innskutt kapital var 75 983 kroner. Som en følge av dette reduseres også skjermingsgrunnlaget med

75 983 kroner, ettersom person A nå besitter verdipapirer kjøpt for innskutt kapital med tilsvarende mindre beløp.

Selv om det har vært en stor gevinst på aksjeposten utløser ikke salget skatt i denne omgang, ettersom det ikke blir gjort et uttak fra KLAS og fritaksmetoden dermed kommer til anvendelse.

4.2.1.4 Overføring av kontanter fra KLAS-bankkonto til bankkonto utenfor KLAS

I oktober 2018 har person A solgt samtlige verdipapirer eid gjennom KLAS og ønsker å overføre hele kontantbeholdningen på KLAS-bankkonto til en bankkonto utenfor KLAS. Før transaksjonen gjennomføres er saldoen på KLAS-bankkonto 139 125 kroner, hvorav 1 102 kroner av dette er innskutt kapital og de resterende 138 023 kroner kommer fra avkastning fra verdipapirer. Saldoen på KLAS-bankkonto er illustrert i figuren nedenfor.

KLAS Bankkonto

	Før overførsel	Etter overførsel
Saldo	139 125,-	0,-
- Innskutt kapital	1 102,-	0,-
- Avkastning VP	138 023,-	0,-

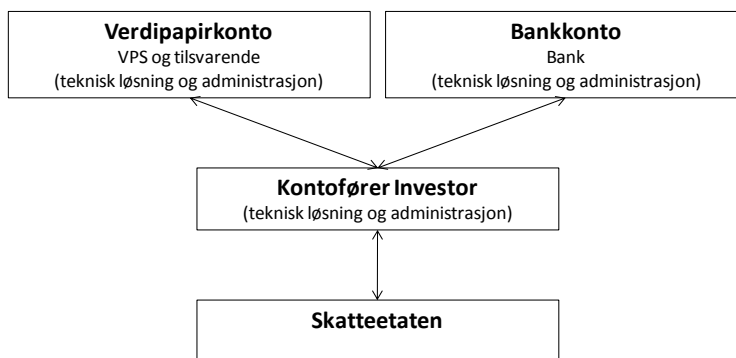
Konsekvens	
Skattepliktig uttak	131 206,-
Skyldig skatt	36 738,-
Ubenyttet skjermingsfradrag	0,-

Mesteparten av midlene som tas ut av KLAS er kontanter mottatt gjennom avkastning på verdipapirer (utbytte og salgsgevinster). Det førende prinsipp for uttak fra KLAS er at innskutt kapital tas ut før avkastningen på verdipapirer.

Den skattepliktige andelen av uttaket er kroner 131 206. Dette beregnes basert på andelen av uttaket som er avkastning på verdipapirer (138 023 kroner) fratrasket akkumulert ubenyttet skjermingsfradrag som i dette eksempelet utgjør 6 816 kroner. Dersom det forutsettes en skatteprosent på 28 prosent vil person A, som en følge av dette uttaket, ha en skyldig skatt på kroner 36 738 kroner som rapporteres inn til ligningsmyndighetene og betales i det påfølgende år.

4.3 Teknisk implementering av ordningen

Arbeidsgruppen har gjennomført noen innledende undersøkelser for å vurdere den tekniske realiseringen av det foreslåtte konseptet. Den korte konklusjonen fra disse undersøkelsene tyder på at konseptet relativt enkelt lar seg realisere. Vi har i dette arbeidet innhentet informasjon og verifisert våre funn hos flere av de aktørene som må inngå i løsningen for at den skal bli en

realitet. Skissen viser at det er fire roller som må spille sammen i en teknisk realisering av løsningen.

Dette tilsvarer den infrastrukturen som finnes i dagens verdipapirmarked. Prosjektets utgangspunkt har vært å verifisere en hypotese om at KLAS skal kunne benytte allerede eksisterende infrastruktur i markedet, med lite behov for nyutviklinger. Våre undersøkelser viser at denne hypotesen synes å stemme.

4.3.1 Teknisk implementering av ordningen i verdipapirregistre

I arbeidet med verifiseringen av den tekniske delen av løsningen har vi tatt utgangspunkt i verdipapirkontoen. Den overveiende majoriteten av verdipapirer som foreslås inkludert i ordningen vil være registrert hos VPS. Prosjektet har derfor verifisert denne siden av de tekniske utfordringene gjennom diskusjoner med VPS.

KLAS vil kunne realiseres ved å i stor grad gjenbruke eksisterende og veletablerte tekniske løsninger. På verdipapirkontosiden vil det for eksempel ikke være verken hensiktsmessig eller behov for å etablere en egen teknisk kontostruktur og kontroløsning for KLAS. De VPS Konti som inngår i KLAS vil i den eksisterende strukturen enkelt kunne merkes og identifiseres. Tilsvarende kan man i eksisterende systemer koble en spesifikk verdipapirkonto mot en spesifikk bankkonto.

En annen potensiell utfordring som ble undersøkt var systemets evne til å håndtere separate identifikatorer - unike identifikasjonsnummer - for den aktuelle kontoen, ulikt fra eierens personnummer. Dette lar seg gjøre, det er allerede tekniske løsninger for dette på plass, da tidligere finansielle produkter har hatt den samme utfordringen. Den videre koblingen fra denne fiktive identifikatoren til det enkelte individ, som må være på plass av hensyn til rapportering, er også enkelt realiserbar.

4.3.2 Kontoførerrollen og teknisk realisering hos denne

I verdipapirmarkedet er kontoførerrollen allerede etablert. Dette er aktøren som har ansvaret for å føre investorens verdipapirkonto, administrere tilhørende bankkonti og kommunisere med nødvendige aktører. Prosjektgruppen ser for seg at denne aktøren også vil administrere kontostrukturen tilknyttet KLAS. Det finnes i dag anslagsvis 150 kontoførere som er tilknyttet VPS, det vil si de aller fleste av landets banker samt en del andre verdipapirforetak.

Hos bankene er det normalt enheten som betjener investormarkedet som utfører rollen som kontofører. Disse dekker det omfanget av oppgaver som må håndteres; føring av verdipapirkonto, føring av bankkonto, koblingen mellom disse og rapportering til skattemyndigheter.

4.3.3 Informasjonsutvekslingen

Arbeidsgruppen er av den oppfatning at den informasjonsutvekslingen mellom aktører som må finne sted er relativt enkel å realisere. Informasjonen trenger ikke være løpende i sanntid, derimot statisk og periodisk. Slik er det tilstrekkelig med utveksling av data på filformat mellom de involverte aktørene etter forhåndsdefinerte kriterier.

Konseptet gir også klare parametre for implikasjoner av ulike handlinger som salg og kjøp av verdipapirer, innskudd og uttak av konto, beregning av skjermingsfradrag med mer. Parametrene i konseptet slik det nå foreligger, innebærer at en elektronisk håndtering av konseptet er gjennomførbart. Rapporteringen til skattemyndighetene vil nødvendigvis bli håndtert av kontofører, som er den aktøren som har den fulle oversikten over kontoenes status og bevegelser.

5 Samfunnsmessige aspekter

- 5.1 *Omfang*
 - 5.1.1 *Hvor mange vil KLAS kunne omfatte?*
 - 5.1.2 *Hvor mange vil komme til å benytte ordningen*
- 5.2 *Provenyeffekter*
 - 5.2.1 *Konkretisering i form av eksempler*
- 5.3 *Optimal samfunnsmessig kapitalallokering*
 - 5.3.1 *Fjerne innlåsingseffekt i enkeltobjekter*
 - 5.3.2 *Bedret kapitaltilgang i førstehåndsmarkedet og økt likviditet i annenhåndsmarkedet*
- 5.4 *Økt konkurranse i finansbransjen*
- 5.5 *Effekter av øket reinvestering*
 - 5.5.1 *Kjøpekrafteffekt*
 - 5.5.2 *Økt personlig aksjesparing spesielt og sparing generelt*
 - 5.5.3 *Stimulere til mer langsiktighet i aksjesparing*
 - 5.5.4 *Stimulere til økt deltakelse i selskapers aksjeprogrammer for ansatte*
- 5.6 *Økt allmenn etterlevelse og redusert offentlig ressursbruk*
 - 5.6.1 *Reduserte etterlevelseskostnader gir økt etterlevelse*
 - 5.6.2 *Redusert offentlig ressursbruk*
- 5.7 *Redusere tilpasninger*
 - 5.7.1 *Økt etablering av aksjeselskaper*
 - 5.7.2 *600 millioner til revisorer, mange NUFer*
 - 5.7.3 *Skattetilpassede produkter (unit link, etc.)*
 - 5.7.4 *Skattemotivert realisering av tapsposisjoner*

5.1 Omfang

Alle privatpersoner med alminnelig skatteplikt til Norge skal kunne opprette KLAS, ref pkt 4.1.2.

5.1.1 Hvor mange vil KLAS kunne omfatte?

Ved utgangen av år 2007 var i henhold til Statistisk Sentralbyrå (SSB) ca. 3,8 millioner nordmenn 15 år eller eldre. I forbindelse med en introduksjon av KLAS er det imidlertid i den gruppen som allerede eier aksjer og/eller aksjefond vi antar at de mest sannsynlige brukere befinner seg. Per 31.12.2007 var ca. 340 000 privatpersoner registrert som personlige eiere av aksjer notert på Oslo Børs (VPS). Når det gjelder antall personer som er personlige eiere i aksjefond, er dette vanskeligere å anslå. Kredittilsynet og Verdipapirfondenes Forening (VFF) oppgir kun antall andelseierforhold, noe som vil si at en person som eier andeler i tre ulike aksjefond vil ha tre andelseierforhold. Ved utgangen av 2007 var det drøyt 1,9 millioner andelseierforhold i norskregistrerte aksjefond (Kredittilsynet). Når spurt om å angi et netto antall personlige aksjefondsparende, oppgir VFF at en årlig befolkningsundersøkelse gir et estimat på ca 1,4 millioner personer. Erfaringer fra blant annet stiftelsen AksjeNorge tilsier at dette estimatet er for høyt. Ifølge VFF er det flere faktorer som kan føre til "gale" svar i undersøkelsen. Eksempelvis dersom to ektefeller sparer sammen i fond, eller foreldre sparer for sine

det totale antallet aksjesparere som vil kunne opprette KLAS er mellom 1,0 og 1,34 million

barn, men sparingen er registrert på den enes navn vil muligens begge ektefellene svare at de sparer i fond når spurt om det. I praksis vil det likevel kun eksistere ett kundeforhold.

Et tall som trolig gir et bedre bilde på antall privatpersoner som eier aksjefond er oppgitt av SSB, "Skattestatistikk for personar, inntekt og formue" (2006). Her oppgis det at antall personer på 17 år eller eldre som i selvangivelsen har oppgitt et beløp i posten "partar i aksjefond" ved utgangen av år 2006, er tett oppunder en million. SSB henter denne informasjonen fra Skattedirektoratet sitt register over den personlige selvangivelsen. Mulige feilkilder er feilrapportering fra oppgavegiver og at datauttrekket skjer før alle klager er behandlet.

Ettersom enkelte vil eie både aksjer og aksjefondsandeler ligger dermed det totale antallet aksjesparere som vil kunne opprette KLAS på mellom 1,0 og 1,34 million, avhengig av hvor mange av de personlige fondssparerne som også er aksjonærer i selskaper på Oslo Børs.

5.1.2 Hvor mange vil komme til å benytte ordningen

Den enkelte sparer må selv velge om han ønsker å knytte seg til ordningen. Derfor er det vanskelig å si hvor mange som vil komme til å benytte den. I tillegg til nåværende aksjesparere er det sannsynlig at enkelte som ikke er i markedet i dag ønsker å delta som en konsekvens av at forutsetningene for å gjøre lønnsomme investeringsbeslutninger forbedres ved en eventuell innføring av KLAS.

I årene etter innføringen av fritaksmetoden har det årlig blitt etablert i størrelsesorden 8 000 flere aksjeselskaper enn tidligere, ref kap. 5.7.1. Alt tyder på at det er fritaksmetoden som ligger bak denne økningen. I tillegg etableres det et økende antall norskregistrerte utenlandske foretak (NUF), mange av dem ut fra samme motivasjon. En kan med andre ord anta at ønsket om å kunne nyttiggjøre seg fritaksmetoden for private spareformål motiverer etableringen av 10 – 12 000 selskaper pr årlig. Dette tallet vil trolig representere en nedre grense for hvor mange som årlig vil knytte seg til en KLAS-ordning. KLAS er imidlertid en betydelig enklere, rimeligere og mer fleksibel måte å organisere privat aksjesparing på. Det er derfor ikke usannsynlig at minst dobbelt så mange som i dag oppretter

investeringsaksjeselskap, i fremtiden vil opprette KLAS. En årlig tilvekst på 25 – 30 000 KLAS'er vil i så fall komme i tillegg til de av de etablerte investeringsaksjeselskapene som vil bli avviklet for å bli erstattet med KLAS.

Det totale antallet personer som kommer til å benytte ordningen vil trolig påvirkes av hvor god opplysning og informasjon som gis potensielle deltakere og hvor stor oppmerksomhet KLAS får ved en eventuell innføring av ordningen. Et viktig element i denne sammenhengen og som i vesentlig grad vil påvirke oppslutningen om KLAS, er hvilket kommersielt potensial de aktuelle leverandører av KLAS-produktet ser i ordningen. Det er av sentral betydning at etablering og drift av en ordning som den foreslåtte i så stor grad som mulig baserer seg på eksisterende infrastruktur, systemer og rutiner. Det vil holde kostnadene nede, fremme konkurransen leverandørene i mellom og i sin tur stimulere dem til aktivt å markedsføre tjenesten. Trolig kommer deltakerprosenten til å stige gradvis over tid, blant annet ettersom en person aktivt må ta initiativ for å benytte seg av ordningen.

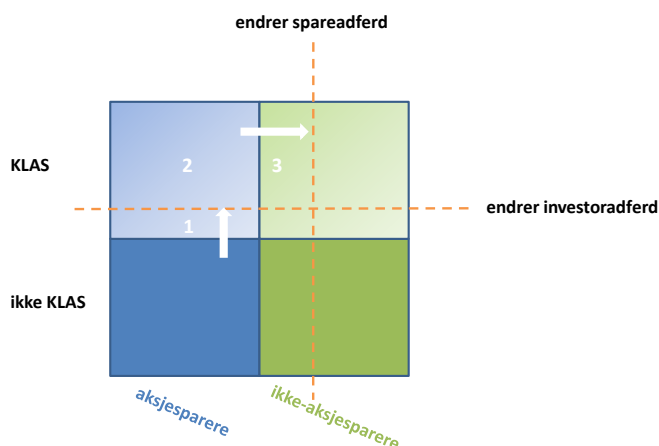
5.2 Provenyeffekter

Innføring av ordningen vil få visse effekter på skatteprovenyet. Det er imidlertid verdt å merke seg at KLAS ikke vil ha noen innvirkning på de to faktorene som i desidert størst grad påvirker provenyet fra aksjeinntekter, nemlig skjermingsrentens størrelse og den generelle kursutviklingen i aksjemarkedet. I denne rapporten har vi forsøkt å berøre dette noe. Vi har imidlertid ikke hatt som ambisjon å kvantifisere effektene nøyaktig, men heller å gi en pekepinn på hva vi forventer av omfang og retning basert på grove estimater.

Ordningen fjerner eksisterende innlåsnings effekter og stimulerer til øket reinvestering av mottatte utbytter. Slik skaper den forutsetninger for endret investoradferd for de som ønsker å slutte seg til ordningen. For de som velger å stå utenfor vil KLAS ikke få noen innvirkning. Deres adferd vil være upåvirket slik at eventuelle provenyeffekter bare vil være knyttet til de investeringsbeslutninger som gjøres av personer som deltar i ordningen.

Provenyeffekter kan oppstå for (1) aksjesparere som slutter seg til ordningen, men som ikke endrer investoradferd, (2) aksjesparere som slutter seg til ordningen og som endrer investoradferd og (3) sparere som pr i dag ikke sparer i aksjer, men som endrer spareadferd gjennom å begynne å spare i aksjer som en konsekvens av KLAS. Ref korresponderende nummerert felt i figuren.

For de øvrige gruppene, dvs. personer som enten ikke sparer i aksjer eller som ikke oppretter KLAS, vil det ikke oppstå noen form for provenyeffekt.

For alle de tre spesifiserte gruppene gjelder det at utbytter ikke blir gjenstand for beskatning etter hvert som de mottas dersom utbyttene beholdes innenfor KLAS. Dette vil gi en viss utsettende effekt på skatteprovenyet som riktignok må balanseres mot det faktum at det i henhold til aksjonærmodellen bare er den delen av avkastningen som overstiger skjermingsfradraget som er gjenstand for beskatning. Som det fremgår av eksempelet beskrevet nedenfor (pkt 5.2.1.1) vil imidlertid denne effekten selv på kort sikt bli

marginal. At utbytter reinvestert i en bred aksjeportefølje over tid etter alt å dømme vil gi en bedre langsiktig avkastning enn den risikofrie renten, innebærer et høyere fremtidig skattegrunnlag og dermed også en tilsvarende økning i fremtidig skatteproveny.

For de som oppretter KLAS, men som ikke endrer investoradferd (kategori 1 i figuren) forøvrig vil eventuelle realiserte salgsgevinster i fremtiden bli beskattet på et senere tidspunkt enn etter dagens

ordning dersom gevinsten beholdes innenfor KLAS. Det vil gi en utsatt provenyeffekt det året salget skjer uansett om gevinsten forblir i KLAS som investert i nye verdipapirer eller som bankinnskudd. Å gjøre meningsfulle beregninger av denne effekten er forbundet med så mange usikre faktorer at det neppe lar seg gjøre. Vi tror imidlertid at effektene blir marginale. Ettersom det å opprette KLAS for de aller fleste også vil innebære en ambisjon om å endre investoradferd – handle og reinvestere hyppigere - vil kategori 1 etter all sannsynlighet bli liten.

De mange realisasjoner av tapsposisjoner som i dag gjennomføres med sikte på å redusere skattepliktige inntekter, vil være meningsløse innenfor et KLAS-system.

En må anta at en stor del av de som velger å opprette KLAS også vil endre sin investoradferd (kategori 2 i figuren) ved at poster med latent gevinst vil bli realisert tidligere enn de ellers ville blitt etter dagens ordning. Ettersom alternativet til slik realisasjon vil være at posten ikke selges (blant annet som en konsekvens av dagens innlåsnings-effekt), vil denne adferdsendringen i seg selv ikke få noen provenyeffekter verken på kort eller lang sikt. En annen sak er imidlertid at man gjennom å fjerne dagens innlåsnings setter sparerne bedre i stand til å fatte bedre investeringsbeslutninger. Beslutninger som over tid vil øke avkastningen, skattegrunnlaget og dermed også skatteprovenyet når midlene etter hvert tas ut av systemet.

Eventuelle aksjetap vil innenfor et KLAS-system ikke gi fradragsrett i alminnelig inntekt slik dagens regler åpner for. De mange realisasjoner av tapsposisjoner som i dag gjennomføres med sikte på å redusere skattepliktige inntekter, vil være meningsløse innenfor et KLAS-system. Det sier seg selv at dette allerede på kort sikt vil gi positive provenyeffekter spesielt i år med negativ utvikling i aksjemarkedet da det å realisere tapsposisjoner etter vår erfaring er en svært utbredt mekanisme for å redusere skattbar inntekt. Det er imidlertid vanskelig ut fra foreliggende statistikk å anslå hvor store disse er. Fjerningen av dagens innlåsnings-effekter og den betydelig reduserte kostnaden knyttet til etterlevelsen av gjeldende skatteregler, vil etter alt å dømme bidra til at aksjesparere i kategori 2 øker sin eksponering i aksjer. Hvilke provenyeffekter det vil få vil avhenge av hvor disse henter midlene som investeres i aksjer fra. Det vil ikke få provenyeffekter om pengene ellers ville bli benyttet til forbruk eller til sparing hvis avkastning ikke er gjenstand for årlig beskatning (f.eks. sparing i fast eiendom eller forsikring). Om øket aksjesparing reduserer banksparing eller finansieres ved låneopptak, vil man derimot få en viss provenymessig effekt. Hvor stor gruppen i kategori 3 vil bli er det meget vanskelig å ha noen formening om. Det samme gjelder hvilket omfang deres aksjesparing vil få. De provenymessige effektene vil imidlertid også her avhenge av hvor sparerne henter sine midler fra. Resonnementet i avsnittet over vil dermed gjelde også i denne sammenhengen.

5.2.1 Konkretisering i form av eksempler

5.2.1.1 Den kortsiktige effekten av at utbetalte utbytter fra børsnoterte selskaper reinvesteres eller på annen måte beholdes innenfor KLAS

I 2007 utbetalte norske selskaper med verdipapirer registrert i Verdipapirsentralen (VPS) totalt 67,53 milliarder kroner i utbytte til sine eiere (SSB). Av dette tilfalt 2,96 milliarder kroner norske lønnstakere i henhold til SSB sin egen statistikk. Skatteprovenyet vil utgjøre 28 prosent av dette beløpet minus et skjermingsfradrag som skal tilsvare risikofri avkastning på investert kapital etter skatt. Markedsverdien

på de aksjer som genererte nevnte utbytte var 94,77 milliarder kroner (VPS). Det er vanskelig å anslå hva disse aksjene ble anskaffet for, men antar man at de gjennomsnittlig var eiet i fem år og at de i perioden har vært gjenstand for en verdistigning på 10 prosent pr år, vil det tilsvare en anskaffelseskost = skjermingsgrunnlag på 58,8 milliarder kroner. Med en skjermingsrente på 3,2 prosent gir det et skjermingsfradrag på 1,88 milliarder kroner. Skattegrunnlaget blir dermed 1,08 (2,96 minus 1,88) milliarder. Dersom **alle** personlige aksjonærer oppretter KLAS og **hver** utbyttekrone beholdes innenfor det lukkede systemet vil det med andre ord innebære et provenytab på ca 300 millioner kroner for 2008. Et mer realistisk scenario er at halvparten av utbyttekronene beholdes innenfor systemet og at deltakerprosenten reduseres til 25. Det innebærer at provenytabet reduseres til 38 millioner kroner. Dersom skjermingsrenten hadde vært 5,0 prosent ville skjermingsfradraget blitt like stort som det utbetalte utbyttet slik at KLAS ikke ville fått noen konsekvens selv om alle personlige aksjonærer knyttet seg til ordningen og **hver** utbyttekrone ble beholdt innenfor KLAS.

ordningen (vil) fjerne de innlåsingeffekter som dagens system skaper

Skjermingsfradraget kommer i realiteten til fradrag fra skattyters samlede aksjeinntekter (gevinster minus tap pluss utbytter). I dette eksempelet har vi lagt til grunn at skjermingsfradraget i sin helhet reduserer skattepliktig utbytte, hvilket gir et noe fortegnert bilde. På den annen side, om man velger den andre ytterligheten nemlig at skjermingsfradraget ikke brukes til å redusere skattepliktig utbytte i det hele tatt, vil provenyeffekten av at halvparten av utbyttekronene beholdes innenfor KLAS og en deltakerprosent på 50, være i underkant av 210 millioner kroner.

5.3 Optimal samfunnsmessig kapitalallokering

En innføring av KLAS vil legge forholdene til rette for en bedre samfunnsmessig kapitalallokering. For det første vil det stimulere til at utbytter og realiserte salgsgevinster i større grad reinvesteres. For det andre vil ordningen fjerne de innlåsingeffekter som dagens system skaper gjennom å virke aktivt hemmende på personlige sparerers realisering og reinvestering av latente gevinster. Sammen vil disse effektene kunne bedre kapitalinngangen i førstehåndsmarkedet og øke likviditeten i annenhåndsmarkedet.

5.3.1 Fjerne innlåsingeffekt i enkeltobjekter

Dagens system medfører at sparere med direkte eierskap i aksjer lett låses til enkeltobjekter ettersom et eventuelt salg vil få skattemessige konsekvenser uavhengig av om hele eller deler av salgsbeløpet reinvesteres i verdipapirer.

Et eksempel som kan illustrere dette er at en person eier 1 000 aksjer i selskap A til en verdi av 180 000 kroner. Hans kollega har samme portefølje men investerer gjennom et holdingselskap. Begge har bestemt seg for at de ikke ønsker å være så eksponert til ett selskap, og som en følge av dette, ønsker de å diversifisere sin portefølje. De ønsker derfor å selge sine respektive aksjer for heller å kjøpe aksjer i selskap B og selskap C for salgssummen. Kostprisen på aksjene i selskap A var 100 000 kroner. Som en følge av dette utløses skatteplikt på 28 prosent av gevinsten på 80 000 kroner (effekt av evt. skjermingsfradrag er ekskludert i eksempelet) for personen som eier aksjene direkte. Vedkommende har derfor kun 156 000 kroner disponibelt å kjøpe aksjer for i selskap B og C. Hans kollega som investerer gjennom et eget aksjeselskap ønsker å gjennomføre tilsvarende transaksjonen gjennom sitt AS. Han

selger aksjene og vil ikke behøve å betale skatt på gevinsten på det nåværende tidspunkt. Han har følgelig mulighet til å reinvestere de 180 000 kronene som ble oppnådd gjennom salget og utsetter skatten på gevinsten av transaksjonen. Det understrekes at personene i eksempelet ovenfor har et langsiktig perspektiv på sin aksjesparing.

Personen som investerer direkte vil være mindre interessert i å gjennomføre transaksjonen på grunn av at skatt på gevinst utløses og et lavere beløp er tilgjengelig for reinvestering. Dette øker sjansen for at han ønsker å beholde sine aksjer i selskap A selv om det sannsynligvis ville være mer privat- og samfunnsøkonomisk gunstig å realisere aksjene for å reinvestere i en virksomhet med et større verdiskapingspotensial. Det er dette vi referer til som innlåsnings effekter.

5.3.2 Bedret kapitaltilgang i førstehåndsmarkedet og økt likviditet i annenhåndsmarkedet

I 2007 utbetalte norske selskaper med verdipapirer registrert i VPS totalt 67,53 milliarder kroner i utbytte til sine eiere (SBB). Av dette tilfalt 2,96 milliarder kroner norske lønnstakere i henhold til SSB sin egen statistikk. Ved innføring av KLAS, vil aksjesparere ha anledning til å beholde mottatt utbytte uten skattebelastning innen KLAS. Trolig vil dette kunne føre til at flere aksjesparere velger å reinvestere hele eller større deler av mottatt utbytte. En konsekvens av dette og fjerningen av innlåsnings effekten, vil trolig være at kapitaltilgangen i førstehåndsmarkedet bedres. For å illustrere dette kan vi ta utgangspunkt i en person som får utbetalt 20 000 kroner i utbytte. Det oppstår etter dagens regler en skattepliktig alminnelig inntekt (ekskl. evt. skjerming) uavhengig av om summen investeres videre i aksjemarkedet eller ikke. Dersom hun hadde investert gjennom et aksjeselskap kunne hun kjøpt verdipapirer for hele denne summen uten at skatteplikt oppsto for inneværende år. Ved innføring av KLAS vil den samme muligheten åpne seg og hun vil således ha et incentiv til å holde disse kontantene innenfor KLAS-systemet.

Det at sparere med langsiktig perspektiv har mulighet til å reinvestere hele beløpet ved utbytte og evt. gevinst ved salg, vil også føre til at det blir mer midler tilgjengelig i annenhåndsmarkedet. Dersom denne hypotesen er riktig vil etterspørselen etter verdipapirer øke og dermed trolig også likviditeten. I NOU 2001:29 (2001) skrives det blant annet at "god likviditet i kapitalmarkedet reduserer investorers avkastningskrav og gir lavere kapitalkostnader i førstehåndsmarkedet. God likviditet øker muligheten for emisjoner selv i dårlige tider, forbedrer resirkulasjon av kapital mellom bedrifter/sektorer og gir en løpende, mer korrekt prising av selskapene. En mer korrekt prising av aksjene både absolutt og relativt til hverandre vil blant annet bety at markedets generelle informasjonsoppgave vil fungere bedre. God markedslikviditet gir også mindre mulighet for å oppnå store gevinster på innsidehandel ved at det er langt flere aktive informasjonssøkere, noe som balanserer aktørenes håp om spekulasjonsgevinster. Et aktivt og dermed likvid aksjemarked er av vesentlig betydning så vel for de som ønsker å gå inn i markedet for å hente kapital, som for de som ønsker å gå ut av eller på annen måte ønsker å endre sin posisjon i markedet."

5.4 Økt konkurranse i finansbransjen

Innføring av KLAS vil kunne øke konkurransen blant aktører i finansbransjen. Dersom hypotesen om økt likviditet i annenhåndsmarkedet stemmer på grunn av at innlåsnings effekter reduseres, vil flere personer

omsette aksjer og aksjefondsandeler, noe som sannsynligvis igjen vil øke konkurransen blant aktørene som tilbyr disse tjenestene. Dette vil igjen kunne redusere forvaltningshonorarer og kurtasje.

Dersom innlåsningseffekten medfører at personer som ønsker å forandre porteføljen sin av aksjefond ikke gjør det, hemmer det også konkurransen blant aktørene. Dette kan illustreres ved at en person eier aksjefond hos fondsforvalter A. Selv om fondet har levert en årlig avkastning på 8 prosent over de siste fem årene er hun skuffet over resultatene etter å ha vurdert andre sammenlignbare aksjefond. Hun opplever at tilsvarende aksjefond hos forvalter B leverer vesentlig bedre resultater i tillegg til lavere transaksjonsgebyrer og forvaltningshonorarer. Dersom vedkommende kunne realisere gevinsten og investere hele beløpet i aksjefondet til forvalter B ville hun gjerne ønsket å gjøre dette. Slik situasjonen er i dag, må hun betale inntektsskatt på gevinsten (ekskl. skjermingsfradrag) og har således et mindre beløp tilgjengelig for reinvestering i fond B. Som en følge av dette er det ikke like aktuelt å gjennomføre transaksjonen. Dette kan hemme konkurransen blant aktørene.

5.5 Effekter av øket reinvestering

5.5.1 Kjøpekrafteffekt

Dersom KLAS innføres, tror vi at en større del av utbyttet som blir utbetalt til private aksjonærer vil reinvesteres. Dersom en person får valget mellom å ta mottatt utbytte ut av KLAS i dag og betale skatt av dette, eller å reinvestere dette uten å betale skatt i dag, mener vi at en vesentlig større andel av midlene fra utbytter kommer til å bli reinvestert i nye verdipapirer istedenfor å gå til privat konsum. I tillegg vil utbyttekronene havne i et lukket system separat fra egen forbrukskonto. Dersom disse antakelsene bekreftes, vil det bety at investeringer i spareprodukter vil øke på bekostning av midler som ellers ville gått med til blant annet personlig forbruk. Spesielt i gode tider når både arbeidsinntekter og kapitalinntekter øker, vil dette bidra til mindre press i økonomien.

5.5.2 Økt personlig aksjesparing spesielt og sparing generelt

Trolig vil en konsekvens av innføring av KLAS være økt personlig sparing generelt, ettersom det er sannsynlig at en større del av selskapenes utbytteutbetaling til privatpersoner vil beholdes innenfor KLAS istedenfor å benyttes til personlig forbruk. En annen sannsynlig effekt er at aksjesparingen spesielt vil øke ettersom en større del av de utbyttekronene som i dag spares, etter en utvidelse av fritaksmetoden vil plasseres i aksjemarkedet.

En innføring av KLAS kommer også til å redusere etterlevelseskostnadene forbundet med aksjesparing. Dette kan bidra til at folk både sparer mer i aksjer og at aksjemarkedet tiltrekker seg sparere som tidligere har trukket seg ut av markedet som en følge av dette. Etterlevelseskostnadene reduseres ettersom det blir mindre administrasjon i etterkant i forbindelse med utbytte og kjøp og salg av verdipapirer såfremt midlene holdes innen KLAS, og at eier av KLAS umiddelbart skal kunne se hvilke skattemessige konsekvenser det vil medføre å selge alle verdipapirer og ta disse midlene ut av KLAS. I følge en undersøkelse utarbeidet for AksjeNorge og Oslo Børs i 2007, svarer 66 prosent av de spurte at faktoren "Enklere skatteregler" vil være meget viktig eller ganske viktig dersom de skulle spare i aksjer i børsnoterte selskaper. Blant respondentene som allerede har aksjer i børsnoterte selskaper er det samme tallet 74 prosent.

5.5.3 Stimulere til mer langsiktighet i aksjesparingen

Regelmessig og langsiktig sparing i et gjennomtenkt og fornuftig utvalg av aksjer og aksjefond, gir erfaringsmessig en meget god og sikker avkastning og lav risiko. For å kunne dra nytte av denne meravkastningen må imidlertid sparerer ha et helhetsperspektiv på sparingen sin. Reinvestering av mottatte utbytter styrker regelmessighet i sparingen og reinvestering av salgsgevinster styrker langsiktigheten. Dagens innlåsnings skaper lett en uheldig eksponering i forhold til både investeringsobjekt som investeringstidspunkt. Gjennom å kunne foreta slike disponeringer og omdisponeringer av porteføljen uten at det utløser umiddelbar skatteplikt, vil det dessuten bli lettere å redusere både den selskaps- og markedsrisiko som alltid knytter seg til aksjeinvesteringer. En anledning for personlige sparer til å benytte fritaksmetoden, vil således etter alt å dømme stimulere øket sparing i aksjer og aksjefond.

(Slik) vil det (...) bli lettere å redusere både den selskaps- og markedsrisiko som alltid knytter seg til aksjeinvesteringer

Folk oppfatter allerede aksjer og aksjesparing som en langsiktig spareform i dag. I følge en rapport utarbeidet for AksjeNorge og Oslo Børs (2007), svarer 71 prosent av de spurte at beskrivelsen "Langsiktig" passer meget godt eller ganske godt på aksjer og aksjesparing. Blant de spurte som allerede eier aksjer er det samme tallet 85 prosent.

5.5.4 Stimulere til øket deltakelse i selskapers aksjeprogrammer for ansatte

Ansattes eierengasjement anses i økende grad som et viktig og positivt element i utviklingen av virksomhetens verdiskaping. Myndighetene – og bl.a. Verdipapirsentralen - har derfor lagt til rette for ordninger som er egnet til å stimulere de ansattes eierdeltakelse. Det er verd å merke seg at ordningene der de er blitt introdusert, har blitt meget positivt mottatt. Ti av de 20 største selskapene notert på Oslo Børs har i løpet av det siste året knyttet seg til ordninger levert av Verdipapirsentralen. Ca 30 % av de arbeidstakere som er tilbudt VPS sin ordning - anslagsvis 25.000 personer - har det siste året startet aksjespareprogrammer i egen bedrift. Nettopp for denne etter hvert betydelige gruppen aksjonærer vil en utvidelse av fritaksmetoden kunne stimulere til øket langsiktighet i aksjeinvesteringene og samtidig legge forholdene bedre til rette for er bedre spredning av både markeds- og selskapsrisikoen.

5.6 Økt allmenn etterlevelse og redusert offentlig ressursbruk

5.6.1 Reduserte etterlevelseskostnader gir økt etterlevelse

Aksjonærforeningens utstrakte kontakt med sine medlemmer og andre aksjesparere har avdekket en betydelig grad av frustrasjon med hensyn til dagens skattesystem og hvordan reglene håndheves av skattemyndighetene. Frustrasjonen gjelder ikke så mye selve skattenivået som de regler som danner utgangspunktet for beregning av (1) skattepliktig realisasjonsgevinst og (2) betalbar skatt på summen av slike gevinster pluss utbytter.

Når det gjelder beregningen av realisasjonsgevinster og -tap retter frustrasjonen seg i første rekke mot at det er vanskelig å holde orden på hvilken inngangsverdi man har hatt på realiserte aksjer. Det oppfattes å være et misforhold mellom aksjemarkedets dynamikk (fusjoner, fisjoner, oppkjøp, aksjesplitt og -spleiser mm) og myndighetens krav til det historiske grunnlag for å beregne korrekt

skatt. Dette er ikke minst et alvorlig problem fordi de aller fleste aksjonærer og andelseiere har et ønske om å oppføre seg korrekt og rapportere riktig. Etterlevelseskostnadene knyttet til dagens kompliserte regler er således ikke bare av økonomisk karakter.

Skjermingsfradraget sikrer at en viss del av avkastningen ikke beskattes, men oppleves likevel ikke som et gode i denne sammenheng, men mer som et kompliserende element i forståelsen av skattesystemet og rapporteringen til myndighetene.

Dessuten oppfattes myndighetenes håndtering av skattereglene som rotete og lite tillitsvekkende. Et omfattende skjemavelde, gjentatte endringer i selve systemet og dermed rapporteringen, og feil i den informasjon aksjonærene får fra skattedirektoratet bidrar til dette og gjør etterlevelse unødvendig byrdefullt. Samtidig oppfattes det slik at myndighetene stiller absolutte krav om korrekthet fra aksjonærens side.

Det private, direkte eierskap i børsnoterte selskaper er det laveste i Europa. Det er en bred allmenn oppfatning at skatteregimet har et betydelig ansvar for dette. Det er heller ingen grunn til å tvile på at kompliserte skatteregler har vært en sterkt medvirkende faktor til at svært mange sparere de siste årene har latt seg lokke til å investere i tilsynelatende attraktive sammensatte spareprodukter, fremfor å investere i enkle og gjennomregulerte investeringsobjekter som aksjefond og markedsnoterte aksjer.

5.6.2 Redusert offentlig ressursbruk

Det offentlige nedlegger i dag betydelige ressurser dels i å tilrettelegge for hensiktsmessig rapportering fra skattyters side, dels i å samle inn og registrere informasjonen, samt i å kontrollere skattyters etterlevelse.

Skatteetaten vil trolig kunne redusere sin ressursbruk i alle disse sammenhengene dersom det åpnes for sparing i en innretning som KLAS.

All innrapportering av innehav av og avkastning på KLAS-registrerte verdipapirer vil skje elektronisk fra kontofører til myndigheten og i henhold til på forhånd godkjente systemer og rutiner. Slik kan kontrollen av at KLAS-sparere etterlever skattebestemmelsene kunne begrense seg til revisjon og kontroll av de systemer kontofører bruker.

...aksjeselskapene er opprettet for å eie enkeltpersoners aksjebeholdning og formålet har vært å tilpasse seg skattereformen..

En introduksjon av KLAS eller en tilsvarende innretning vil redusere opprettelsen av nye aksjeselskaper for investeringsformål. For kontrollmyndighetene vil dette være en positiv utvikling ettersom man i et KLAS-system eliminerer den uheldige sammenblanding av selskapets og eierens private midler som erfaringsmessig bevisst eller ubevisst skjer innenfor mindre aksjeselskaper.

5.7 Færre tilpasninger

5.7.1 Redusert etablering av aksjeselskaper

Etter at fritaksmetoden ble innført, har mange personer opprettet aksjeselskaper og plassert sine aksjeinvesteringer i disse. Det er anslått at cirka 35.000 nye aksjeselskaper ble opprettet i 2005 (Aftenposten 9.2.2006). Foretaksregisteret i Brønnøysund meldte om 20.462 nyregistrerte

aksjeselskaper i 2005 og 34.813 nyregistrerte aksjeselskaper i løpet av 2006. Brønnøysundregistrene skrev i sin årsmelding i 2005 at "Ei av årsakene til den store veksten var dei mange nystifta aksjeselskapa i samband med overgangsregel E i skattelova. På grunn av denne overgangsregelen var det enorm inntekt på slutten av året, og rundt 14 000 av dei innkomne meldingane blei derfor ikkje registrerte før i 2006." I perioden fra 2000-2004 ble det gjennomsnittlig registrert 12.458 nye aksjeselskaper av Brønnøysundregistrene. Med andre ord tilsvarer dette at antallet innmeldte aksjeselskaper var tilnærmet tre ganger så høyt i 2005 som gjennomsnittlig antall nye aksjeselskaper som ble registrert i perioden fra 2000-2004, eller drøyt 22.000 aksjeselskaper. Det vises til rapportens vedlegg 7.1 og 7.2 for en grafisk fremstilling i henholdsvis økning i og bestand av antall aksjeselskaper i perioden 2000-2007.

Økningen i antall aksjeselskaper i kjølvannet av skattereformen har (...) allerede generert langt mer enn 1 milliard kroner (...) til revisorer og regnskapsførere.

Mange av disse nye aksjeselskapene er opprettet for å eie enkeltpersoners aksjebeholdning og formålet har vært å tilpasse seg skattereformen (Aftenposten 9.2.2006). En viktig hensikt for de aller fleste har vært å utsette utbytteskatten til personer (Aftenposten 10.2.2006). Det er grunn til å tro at innføring av KLAS i betydelig grad begrenser etableringen av aksjeselskaper for investeringsformål.

5.7.2 570 millioner til revisorer, mange NUFer

Dersom en tar utgangspunkt i at antall nyregistrerte aksjeselskaper i 2005 var 22 000 høyere enn det ville vært uten innføringen av fritaksmetoden og at det i snitt utbetales 15 000 kroner for å dekke utgifter knyttet til regnskap og revisjon, utgjorde dette cirka 330 millioner kroner i 2006. Anslår man at det årlig har kommet til cirka 8 000 nye investeringsaksjeselskaper (ref vedlegg 7.1) vil honorarene bare for innværende år (2008) ha kommet opp 570 millioner kroner. Med en fortsatt årlig tilvekst på dette nivået vil investeringsaksjeselskapenes utbetalinger for revisjon og regnskap øke med ytterligere 120 millioner kroner pr år. Økningen i antall aksjeselskaper i kjølvannet av skattereformen har med andre ord allerede generert utilsiktede – og etter vår oppfatning unødvendige – overføringer fra private eiere til en liten gruppe tjenesteytere på langt mer enn 1 milliard kroner.

I tillegg til den unormalt store økningen i antall aksjeselskaper har mange personer også valgt å opprette Norsk registrerte utenlandske foretak (NUF) ettersom disse er unntatt fra revisjonsplikt og en dermed kan unngå en del av kostnadene forbundet med ha et ordinært aksjeselskap, samt at det ofte ikke kreves 100 000 kroner som minste tillatte aksjekapital. I følge Brønnøysundregistrene fantes det 3 279 NUF'er i 2004, mens det ved utgangen av 2007 var registrert 10 973 av denne foretaksformen. Det vil være naturlig å tro at en vesentlig andel av denne økningen skyldes at personer har opprettet aksjeselskaper for sine private aksjeinvesteringer for å kunne nyttiggjøre seg fritaksmetoden. Det vises for øvrig til rapportens vedlegg for en grafisk fremstilling i henholdsvis økning i og bestand av antall NUF'er i perioden 2000-2007.

5.7.3 Skattetilpassede produkter (unit link, etc.)

Det eksisterer produkter på markedet i dag som tilbyr lignende funksjonalitet som det vi tenker at KLAS skal kunne gjøre (kjøpe og selge aksjefond uten at skatteplikt på salgsgevinst realiseres). Fondskonto er et eksempel som tilbys via Unit Link programmer hos norske fondsforsikringsselskaper. Unit Link er

sparing kombinert med forsikring. De fleste tilbyderne av fondskonto har forsikringsordninger som sikrer avkastningen i tillegg til innskuddet som utbetaling. Fordeler ved fondskonto er at en ikke må skatte ved bytte av fond, noe som betyr at skatten utsettes, samt at det er billigere å bytte mellom ulike fond når fondskontoen først er opprettet. Ulempen for sparerer med disse produktene er først og fremst at en må betale et årlig forvaltningsgebyr til tilbyderer for å ha en slik konto, noe som kommer i tillegg til vanlige forvaltningskostnader for de ulike fond. Andre ulemper er at man mister skjermingsfradraget, i tillegg til at fondene man kan velge mellom er begrenset til det leverandøren av fondskontoen kan tilby sparerer. Med andre ord hemmer også dette konkurransen i markedet.

At det har kommet produkter på markedet som har en del tilsvarende egenskaper som KLAS i funksjonalitet viser at dette er noe som kundene ønsker. Likevel er det ikke rimelig at kundene som ønsker å få tilgang til denne funksjonaliteten må betale leverandøren for tilpasningen, istedenfor jobben kunden faktisk ønsker at leverandøren skal utføre, ettersom kunden blir tvunget til å kjøpe andre tjenester, for eksempel en forsikring, i tillegg.

5.7.4 Skattemotivert realisering av tapsposisjoner

Dagens inntektsskattesystem oppfordrer skatteyttere til mot slutten av inntektsåret å realisere aksjeposter med latent tap for slik å redusere skattepliktig inntekt og dermed også betalbar skatt. Hvor stort omfanget av slike disposisjoner er, er det vanskelig å ha noen reell formening om. Ut fra den dialog Aksjonærforeningen har med store deler av det mer aktive segmentet blant de personlige sparerne, fremgår det imidlertid tydelig av dette er en mye benyttet fremgangsmåte.

6 Juridiske betraktninger – forholdet til tilgrensende rettsområder

- 6.1 *Avtale- og kontraktsrettslige konsekvenser, samt penge-/kreditt- og finansrettslige sider*
- 6.2 *Panterettslige sider*
- 6.3 *Beslags- og konkursrettslige konsekvenser*
- 6.4 *Familierettslige konsekvenser*
- 6.5 *Skifterettslige fellesspørsmål*
- 6.6 *Nærmere om ektefelleskifte og dødsboskifte*
- 6.7 *Flere alternative muligheter*

Siden KLAS vil bestå av en verdipapirkonto og en tilknyttet bankkonto som det vil skje transaksjoner mellom i form av at verdipapirer kjøpes og selges, og begge konter tilhører en og samme person, vil det i utgangspunktet oppstå få spesielle problemstillinger utover de rent skatte- og ligningstekniske/-rettslige.

6.1 **Avtale- og kontraktsrettslige konsekvenser, samt penge-/kreditt- og finansrettslige sider**

En avtale om opprettelse av KLAS vil omfattes av lov om finansavtaler og finansoppdrag av 25. juni 1999 nr. 46, som gjelder "avtaler og oppdrag om finansielle tjenester med en finansinstitusjon eller lignende institusjoner", jf. lovens § 1. Finansavtaleloven er en lov som tar særlig sikte på å beskytte forbrukere, hvilket vil innebære at KLAS på en egnet måte får en plass i et allerede eksisterende system for forbrukerbeskyttelse.

Finansavtalelovens regler kan i dag ikke fravikes til skade for forbrukere. Med forbruker menes i loven "en fysisk person når avtalens formål for denne ikke hovedsakelig er knyttet til næringsvirksomhet". Grensedragningen mellom forbrukere og andre vil prinsipielt ikke være annerledes for KLAS enn for andre finansavtaler, men det må antas at det store flertall av KLAS-eiere vil bli ansett som forbrukere og således nyte godt av lovens beskyttelse. Dette oppfatter vi som positivt ut fra et forbrukerperspektiv. Loven pålegger en finansinstitusjon flere typer plikter ved opprettelse og bruk av konto, og den gir forbrukeren ulike typer rettigheter. Reglene i lovens kapittel 2 stiller blant annet krav til utforming av en kontoavtale, finansinstitusjonens plikt til å gi forbrukeren visse opplysninger og detaljregler om gjennomføring av betalingsoppdrag og bruk av konto.

Lov om kredittkjøp av 21. juni 1985 nr. 82 stiller krav til utformingen av kontoavtalen, plikt til å gi visse opplysninger til forbruker etc. Loven vil gjelde dersom det skal kunne knyttes kreditt til den bankkonto som inngår i KLAS. Også her er forbrukervernet helt sentralt. Samlet sett vil det være lite behov for noen utvidelse av forbrukervernet ved innføring av KLAS. I denne forbindelse nevnes at lov om angrerett ved forbrukerkjøp av 21. desember 2000 nr. 105 kapittel 5a vil kunne komme til anvendelse når det gjelder visse typer avtaler om finansielle tjenester.

Når det gjelder lov om verdipapirhandel av 29. juni 2007 nr. 75 vil denne komme til anvendelse fullt ut for verdipapirhandel som faller inn under KLAS. Vi kan ikke se at det skulle oppstå særlige

problemstillinger i forhold til verdipapirhandelloven knyttet til KLAS. Verdipapirhandelloven ble pr. 1. november 2007 endret som følge av implementeringen av det såkalte MiFID direktivet, som på en lang rekke områder skjerper verdipapirforetakenes plikter i forhold til investorene.

KLAS vil kunne medføre behov for mindre justeringer i finans- og verdipapirlovgivningen for øvrig, men i det store og hele lar KLAS seg enkelt innpasse i det eksisterende regelverk fordi det er basert på allerede kjente begreper og størrelser.

6.2 Panterettslige sider

Verdipapirer som befinner seg på en KLAS-verdipapirkonto vil på akkurat samme måte som andre verdipapirer registrert på verdipapirkonti, kunne pantsettes. Etter panteloven skjer pantsettelse ved registrering i verdipapirregisteret.

Panteavtaler og garanti/kausjon i forbrukerforhold vil etter forholdene kunne være underlagt de krav som stilles til inngåelse av slike avtaler, i finansavtaleloven kapittel 4.

Når det gjelder bankkontoen for pengeinnskudd, pantsettes denne etter reglene om enkle pengekrav i panteloven § 4-4 flg. Heller ikke dette blir annerledes innenfor KLAS enn ellers.

Samlebestemmelsen § 5-7 i panteloven gjelder utleggspant i verdipapirer/finansielle instrumenter registrert i et verdipapirregister/enkle pengekrav. Utleggspant i slike papirer/bankinnskudd vil også gjelde verdier inntilstående på KLAS-verdipapirkonto og KLAS-bankkonto, uten at vi ser at det oppstår særlige prinsipielle spørsmål.

Både avtalepant og utleggspant må kunne etableres for krav mot KLAS-eieren helt uavhengig av kravets grunnlag. Dette samsvarer med det prinsipielle i at en privatperson hefter fullt ut for sin personlige gjeld, også med eiendeler som befinner seg i vedkommendes KLAS, jf. nedenfor i punkt 6.3.

6.3 Beslags- og konkursrettslige konsekvenser

Det prinsipielle utgangspunkt er at kreditor gjennom en utleggsforretning/konkursbeslag tar beslag i alt debitor eier på beslagstidspunktet. Beslagsretten vil også omfatte verdier i KLAS. Sikring av rettsvern for enkeltforfølgende kreditorer og konkursboer, i forhold til konkurrerende kreditorer, vil følge de regler som allerede i dag gjelder. For eksempel vil boliggjeld dermed kunne danne utgangspunkt for utleggspant i en KLAS verdipapirkonto. Beslag og/eller senere realisasjon av pantsatte KLAS eiendeler, vil innebære at KLAS eiendeler benyttes til nedskrivning av skyldnerens gjeld, hvilket innebærer en realisasjon av KLAS-midler. Slik realisasjon vil skatterettslig måtte bli å betrakte som ethvert annet uttak fra KLAS. En KLAS eier vil således ikke kunne verne seg mot skatt som utløses gjennom at hans KLAS eiendeler tvangsrealiseres.

6.4 Familierettslige konsekvenser

KLAS eiendeler vil i forhold til familierettslige forhold, prinsipielt ikke medføre særlige problemstillinger. De vil, som enhver annen eiendel, underkastes de regler som gjelder for eiendeler som på en eller annen måte er registrert på en av ektefellene. Formuesforholdet mellom ektefeller reguleres hovedsakelig av lov om ekteskap av 4. juli 1991 nr. 47.

Mens ekteskapet består pålegger ekteskapsloven § 39 en ektefelle å gi den andre ektefellen opplysninger som er nødvendige for å vurdere ektefellens økonomiske stilling. En ektefelle kan i denne forbindelse kreve opplysninger av foretak som driver finansieringsvirksomhet. Disse reglene vil kunne få betydning også i relasjon til KLAS, men vil neppe reise særlig andre spørsmål enn de som oppstår ved krav om innsyn i dag.

Ektefeller vil i ektepakts form kunne avtale at verdiene på i KLAS skal være særeie. Er dette ikke avtalt, vil verdier på en KLAS konto som hovedregel inngå i felleseiet, og ved oppløsning av ekteskapet vil verdiene som hovedregel måtte være gjenstand for likedeling. Verdiene i KLAS vil selvsagt også kunne være gjenstand for skjevdeling mv. etter ekteskapsloven § 59 flg. Med andre ord vil alminnelige regler for ektefellsifte gjelde også for KLAS eiendeler.

6.5 Skifterettslige fellesspørsmål

Både generelt og i forbindelse med at det oppstår en situasjon hvor det skal skiftes (ved oppløsning av ekteskap/konkurs/arv) vil det være av betydning hvem som skal anses å eie de eiendeler som befinner seg i KLAS.

I skatterettslig henseende bør det være den som KLAS er registrert på, som blir ansett som eier. Av praktiske grunner, siden KLAS bare er en eierform som benyttes for å "gjerd inn" en persons eiendeler av betydning for skatt, bør systemet ikke tillate at det etableres et sameie (med skattemessig betydning) i KLAS. Det må også være slik at det kun er den registrerte eier som kan disponere over vedkommendes KLAS-eiendeler (med mindre den registrerte eier har gitt fullmakt til andre, for eksempel vedkommendes ektefelle).

Etter ekteskapsloven § 31 tredje ledd, er det bare i eiendeler som har tjent til ektefellens personlige bruk, hvor en ektefelle – gjennom arbeid i hjemme/indirekte bidrag etc. – kan opparbeide seg en sameierandel. Dette innebærer at det ikke er praktisk at en ektefelle opparbeider seg noen sameieandel i KLAS-eiendeler registrert på den andre ektefellen, gjennom indirekte innsats.

Ved direkte bidrag, f.eks. hvor en av ektefellene betaler inn penger (eller verdipapirer etc.) til den andre ektefelles KLAS-, eller det tas opp felles lån til finansiering av KLAS-investeringer, bør utgangspunktet uansett fremdeles være at eiendelene i skatterettslig henseende tilhører den ektefelle som er registrert som eier. Dog vil eiendelene kunne bli ansett for å være ektefellens sameie når det gjelder eiendomsrettslig grenseoppgang mellom dem ved et skifte, men ordningen bør være slik at dette ikke skal gjelde med hensyn til skatt, særlig av kontroll- og notoritetshensyn. Grenseoppgangen mellom ektefellene vil således bare være av betydning knyttet til et skifte ved oppløsning av ekteskapet. Dette er ikke annerledes enn ved ektefelleskifter hvor det oppstår diskusjon om hvorvidt en eiendel helt eller delvis er ervervet med midler fra begge ektefeller.

At det ikke for KLAS-eiendeler kan etableres et sameie med betydning for skatt, er ikke til hinder for at det i relasjon til enkeltforfølgende kreditorer, et konkursbo, ektefellesifte eller arv, legges til grunn at den annen ektefelle har en sameieandel i eiendelene.

Heller ikke dette er særlig annerledes enn de rettspørsmål som i dag oppstår, f.eks. om beslagsrett i eiendeler registrert på skyldnerens ektefelle (eller avkortet beslagsrett i eiendeler registrert på skyldneren).

Når det gjelder hvorvidt KLAS-eiendeler skal anses å tilhøre felleseiet eller en ektefelles særeie, vil alminnelige regler for dette gjelde. Det må antas at opprettelse av særeie eller andre spesialløsninger hva gjelder formuesordningen obligatorisk må gi samme løsning for både bankkontoen og verdipapirkontoen i KLAS (slik at det ikke er anledning til særeie på den ene konto, og felleseie for den andre type konto). Det er også unaturlig at KLAS-eiendeler registrert på ektefelle A, skal kunne være særeie for ektefelle B.

Verdier i KLAS vil være formuesgoder på eiers hånd, som er gjenstand for arv til etterlattes arvinger. (Se ovenfor om hvem som skal anses å eie KLAS-midlene).

6.6 Nærmere om ektefelleskifte og dødsboskifte

Ved ektefelleskifte vil den praktiske regelen være at en KLAS-eier beholder sine KLAS-eiendeler i henhold til regelen i ekteskapsloven § 66.

Dersom KLAS-eiendelene (og andre eiendeler) tilhørende KLAS-eier overstiger den lodd han eller hun har krav på, plikter vedkommende etter ekteskapsloven § 70 å betale den andre ektefellen det overskytende. Dersom KLAS-eier velger (eller er nødt til) å ta ut KLAS-midler for å overføre til ektefellen, vil dette være en realisasjon som utløser skatt.

Den skattebelastning som utløses på KLAS-eiers hånd, vil antakelig være et tema når det gjelder beregningen av det beløp som den annen ektefelle skal utløses med, og således en relevant omstendighet for ektefelleskiftet som sådan.

Når det gjelder dødsboskifte, vil KLAS-eiendeler følge de alminnelige arverettslige regler hva gjelder kvantitativ fordeling mellom arvingene. Dette gjelder også forholdet til testasjonsarv.

En praktisk regel kan være at arvefallet (dvs. dødsfallet) markerer et opphør av avdødes KLAS, og at arvefallet betraktes som en realisasjonsbegivenhet som i skattemessig forstand betyr at dødsboet må gjøre opp latent gevinst og utbytteskatt (eller tilsvarende fradragsrett). I tillegg kommer arveavgift på arvingenes hånd, beregnet ut fra de verdier som faktisk mottas (etter at skatt er oppgjort av boet). Reglene om betingelse om overtakelse av ansvar for avdødes gjeld for å få skifte privat, vil omfatte den skattegjeld som måtte påløpe.

6.7 Formuesbeskatning

Formuesskatten (statlig og kommunal) er marginalt 1,1 prosent av formue som privatpersoner eier og som overstiger NOK 350 000. For aksjer og lignende gjelder følgende regler for verdifastsettelse:

- Børsnoterte aksjer verdsettes til kursverdien per 31. desember i inntektsåret.

- Ikke-børsnoterte norske aksjer verdsettes til aksjenes andel av selskapets skattemessige formuesverdi 1. januar i inntektsåret.
- Ikke-børsnoterte aksjer i utenlandske selskaper verdsettes til antatt salgsverdi 31. desember i inntektsåret, men kan man sannsynliggjøre selskapets skattemessige formuesverdi, kan man kreve verdsettelse som for ikke-børsnoterte norske aksjer.
- Grunnfondsbevis i sparebank, gjensidige forsikringsselskap, kreditt- og hypotekforening verdsettes til kursverdien eller antatt salgsverdi per 31. desember i inntektsåret.

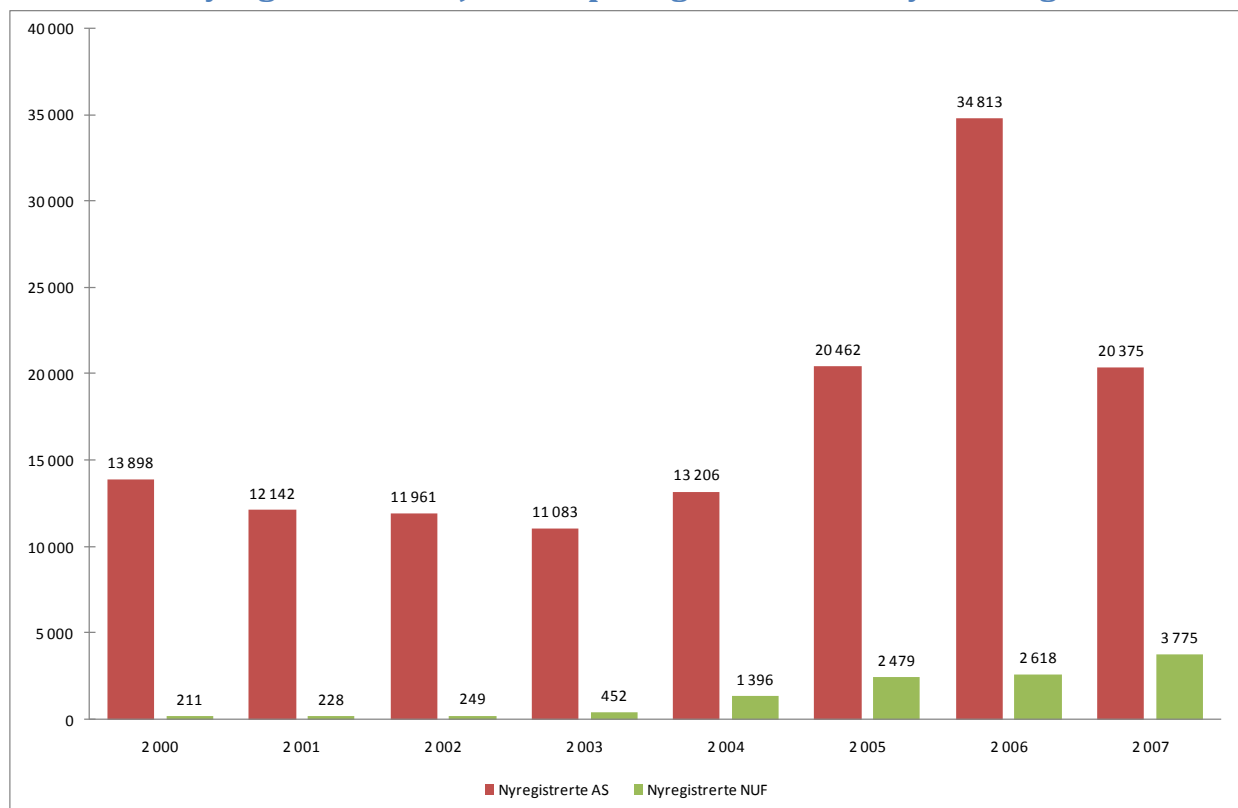
KLAS-eiendeler blir å betrakte som formue for eieren, og bør trolig bli behandlet på lik linje med det som er skisserte ovenfor. Formuesskatten slår derfor noe forskjellig ut avhengig av om en personlig sparer investerer gjennom eget aksjeselskap eller KLAS. I førstnevnte tilfelle vil formuesskatten fastsettes som i kulepunkt 2, mens vedkommendes KLAS-eiendeler vil bli verdsatt i henhold til den enkelte eiendels særlige regler.

6.8 Flere alternative muligheter

Det kan selvsagt tenkes andre løsninger enn at dødsfall hos KLAS-eier skal innebære et opphør av vedkommendes Conti, med tilhørende skattemessig oppgjør. Det samme gjelder for de øvrige skisserte løsningene, med hensyn til ektefelleskifte, forbud mot å etablere formelt sameie og reglene om konkurs og enkeltforfølgning.

7 Vedlegg

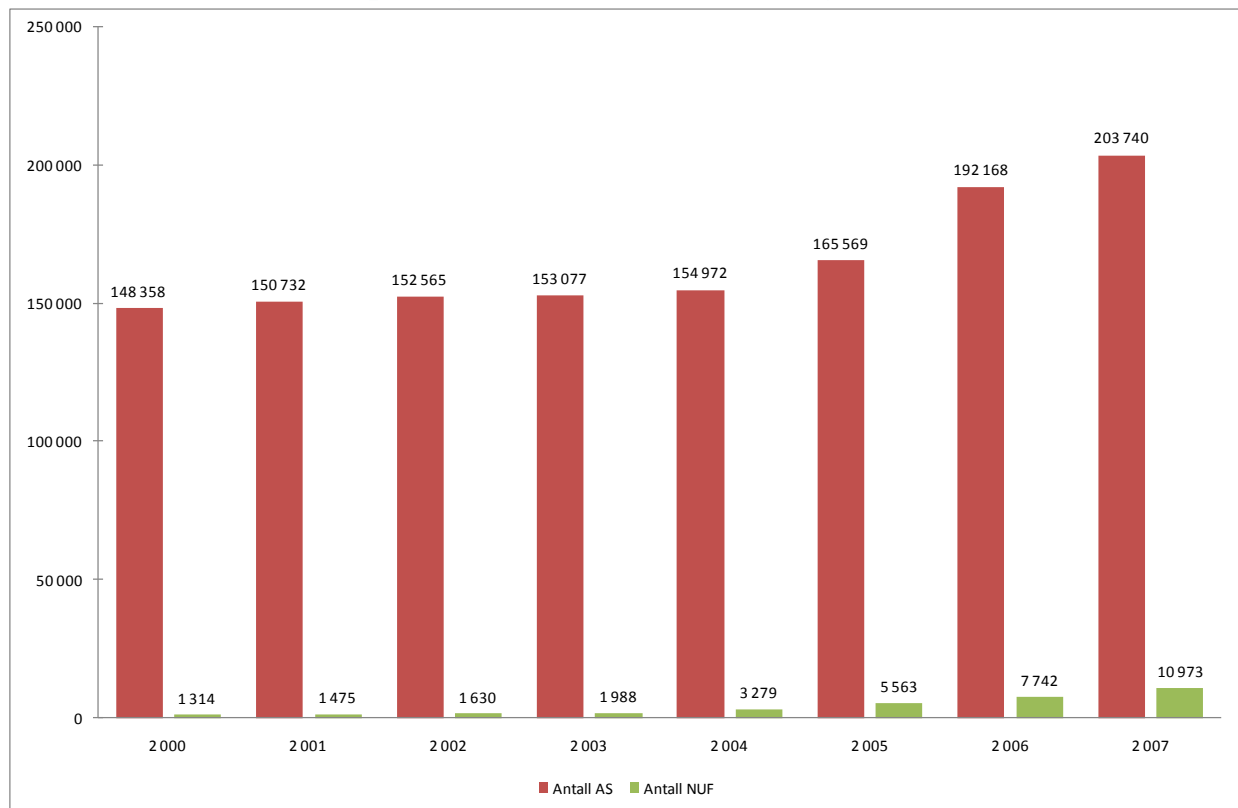
7.1 Antall nyregistrerte aksjeselskaper og NUF i Brønnøysundregistrene

Figur 3 Antall nyregistrerte selskaper i Brønnøysundregistrene (Brønnøysundregistrene)

Merk at 14.000 av registreringene i 2006, ble innmeldt i 2005. Grunnen til at disse ikke ble registrert i 2005, er at Brønnøysundregistrene ikke klarte å håndtere den store økningen i innmeldinger.

7.2 Antall aksjeselskaper og NUF i Brønnøysundregistrene

Figur 4 Antall aksjeselskaper og norskregistrerte utenlandske foretak i Brønnøysundregistrene (Brønnøysundregistrene)

7.3 Kontoutskrift med forklaring

7.3.1 Kontoutskrift

BESKRIVELSE		KLAS BANKKONTO									KLAS VERDIPAPIRER					SKJERMING OG SKATT				
Dato	Transaksjon	Debet	Kredit	Saldo	Beholdning innskutt kapital	Beholdning avkastning	Uttak fra KLAS	Uttak innskutt kapital	Uttak avkastning	Kjøp av VP, avkastning	Salg av VP, andel avkastning	Kjøp av VP, innskutt kapital	Salg av VP, andel innskutt kapital	Innskutt kap investert i VP	Skjermings- grunnlag	Skjermings- fradrag	Benyttet skjermingsfradrag	Skattepliktig uttak	Skyldig skatt utløst av uttak	
01.02.2009	Overført beløp til KLAS konto	100 000		100 000	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0						
02.02.2009	Kjøp aksje A		75 000	25 000	25 000	0	0	0	0	0	0	75 000	0	75 000						
01.06.2009	Utbytte aksje A	4 860		29 860	25 000	4 860	0	0	0	0	0	0	0	75 000						
31.12.2009	Renteinntekter	1 603		31 463	26 603	4 860	0	0	0	0	0	0	0	75 000						
31.12.2009	Status 2009			31 463	26 603	4 860	0	0	0	0	0	0	0	75 000	75 000	3 150	0	0	0	
01.06.2010	Utbytte aksje A	5 400		36 863	26 603	10 260	0	0	0	0	0	0	0	75 000						
01.07.2010	Kjøp aksje B		36 855	8	8	0	0	0	0	10 260	0	26 595	0	101 595						
31.12.2010	Renteinntekter	1 000		1 008	1 008	0	0	0	0	0	0	0	0	101 595						
31.12.2010	Status 2010			1 008	1 008	0	0	0	0	0	0	0	0	101 595	104 745	4 399	0	0	0	
01.06.2011	Utbytte aksje A og aksje B	7 979		8 987	1 008	7 979	0	0	0	0	0	0	0	101 595						
01.07.2011	Kjøp aksje A		8 961	26	26	0	0	0	0	7 979	0	983	0	102 578						
31.12.2011	Renteinntekter	73		98	98	0	0	0	0	0	0	0	0	102 578						
31.12.2011	Status 2011			98	98	0	0	0	0	0	0	0	0	102 578	110 127	4 625	0	0	0	
01.06.2012	Utbytte aksje A og aksje B	10 777		10 875	98	10 777	0	0	0	0	0	0	0	102 578						
01.07.2012	Overført beløp til KLAS konto	20 000		30 875	20 098	10 777	0	0	0	0	0	0	0	102 578						
31.12.2012	Renteinntekter	1 018		31 893	21 116	10 777	0	0	0	0	0	0	0	102 578						
31.12.2012	Status 2012			31 893	21 116	10 777	0	0	0	0	0	0	0	102 578	114 752	4 820	0	0	0	
02.05.2013	Salg aksje B	49 140		81 033	47 711	33 322	0	0	0	0	22 545	0	26 595	75 983						
01.06.2013	Utbytte aksje A	10 580		91 613	47 711	43 902	0	0	0	0	0	0	0	75 983						
02.06.2013	Kjøp Aksjefond C		91 000	613	613	0	0	0	0	43 902	0	47 098	0	123 081						
31.12.2013	Renteinntekter	1 111		1 724	1 724	0	0	0	0	0	0	0	0	123 081						
31.12.2013	Status 2013			1 724	1 724	0	0	0	0	0	0	0	0	123 081	140 075	5 883	0	0	0	
01.06.2014	Utbytte aksje A	11 638		13 362	1 724	11 638	0	0	0	0	0	0	0	123 081						
31.12.2014	Renteinntekter	528		13 890	2 252	11 638	0	0	0	0	0	0	0	123 081						
31.12.2014	Status 2014			13 890	2 252	11 638	0	0	0	0	0	0	0	123 081	145 958	6 130	0	0	0	
02.01.2015	Salg aksje A	201 978		215 868	78 235	137 633	0	0	0	0	125 996	0	75 983	47 098						
03.01.2015	Kjøp aksje D		215 856	12	12	0	0	0	0	137 633	0	78 223	0	125 321						
31.12.2015	Renteinntekter	42		54	54	0	0	0	0	0	0	0	0	125 321						
31.12.2015	Status 2015			54	54	0	0	0	0	0	0	0	0	125 321	154 329	6 482	0	0	0	
01.06.2016	Salg aksje D	125 916		125 970	78 277	47 693	0	0	0	0	47 693	0	78 223	47 098						
01.09.2016	Salg aksjefond C	124 654		250 624	125 375	125 249	0	0	0	0	77 556	0	47 098	0						
02.09.2016	Kjøp aksje A		93 532	157 092	125 375	31 717	0	0	0	93 532	0	0	0	0						
31.12.2016	Renteinntekter	5 215		162 307	130 590	31 717	0	0	0	0	0	0	0	0						
31.12.2016	Status 2016			162 307	130 590	31 717	0	0	0	0	0	0	0	0	35 489	1 491	0	0	0	
01.02.2017	Overfør fra KLAS til forbrukskonto		162 307	0	0	0	162 307	130 590	31 717	0	0	0	0	0						
31.12.2017	Renteinntekter	882		882	882	0	0	0	0	0	0	0	0	0						
31.12.2017	Status 2017			882	882	0	0	0	0	0	0	0	0	0	36 980	1 553	31 717	0	0	
01.06.2018	Utbytte aksje A	7 497		8 379	882	7 497	0	0	0	0	0	0	0	0						
01.10.2018	Salg aksje A	130 526		138 905	882	138 023	0	0	0	0	130 526	0	0	0						
02.10.2018	Renteinntekter	220		139 125	1 102	138 023	0	0	0	0	0	0	0	0						
02.10.2018	Overfør fra KLAS til forbrukskonto		139 125	0	0	0	139 125	1 102	138 023	0	0	0	0	0						
31.12.2018	Status 2018			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6 816	131 206	36 738	

Forutsetninger:

- Skjermingsrenten er satt til 4,20 % etter skatt for alle år i eksempelet.
- Innskuddsrenten på KLAS bankkonto er satt til 6,2 % før skatt for alle år i eksempelet.
- Aksje A utbetaler utbytte på 6 % av aksjens markedsverdi.
- Aksje B utbetaler utbytte på 3 % av aksjens markedsverdi.
- Aksje D utbetaler ikke utbytte.
- Ved skattepliktig uttak fra KLAS forutsettes det en skatteprosent på 28 %.

7.3.2 Forklaring til kolonnene i kontoutskriften

Kolonne	Forklaring
Dato	Dato for transaksjonen i eksempelet.
Transaksjon	Beskrivelse av hvilke bevegelser som forekommer på de angitte datoene.
Debet	Beløp som øker saldoen på KLAS-bankkonto som følge av transaksjonen beskrevet i kolonnen "Transaksjon".
Kredit	Beløp som reduserer saldoen på KLAS-bankkonto som følge av transaksjonen beskrevet i kolonnen "Transaksjon".
Saldo	Beløpet som er tilgjengelig på KLAS-bankkonto på den angitte datoen.
Beholdning innskutt kapital	Andelen av saldoen på KLAS-bankkonto som er innskutt kapital, dvs. innskudd og/eller opptjente renteinntekter. Disse kontantene tas først ut ved uttak, men benyttes etter "Beholdning avkastning" ved kjøp av nye verdipapirer. Ettersom disse midlene allerede har blitt betalt skatt av, utløser det ikke skatteplikt ved uttak av innskutt kapital. Kjøp av verdipapirer for disse midlene øker skjermingsgrunnlaget.
Beholdning avkastning	Andelen av saldoen på KLAS-bankkonto som er opptjent avkastning fra verdipapirer (salgsgevinster og utbytter). Disse kontantene tas ut etter "Beholdning innskutt kapital" ved uttak, men benyttes først ved kjøp av nye verdipapirer. Ettersom det ikke har blitt betalt skatt på disse kontantene utløses det skatteplikt ved uttak utover evt. ubenyttet skjermingsfradrag. Kjøp av verdipapirer for disse midlene øker ikke skjermingsgrunnlaget.
Uttak fra KLAS	Beløp som tas ut av KLAS. Reduserer saldoen på KLAS-bankkonto.
Uttak innskutt kapital	Andelen av uttaket fra KLAS som består av "Beholdning innskutt kapital". Disse midlene tas først ut ved uttak.
Uttak avkastning	Andelen av uttaket som består av "Beholdning avkastning". Disse midlene tas sist ut ved uttak.
Kjøp av VP, avkastning	Andel av kostprisen som kjøpes med opptjent avkastning fra verdipapirer tilgjengelig på KLAS-bankkonto. Disse kontantene benyttes først ved kjøp av verdipapirer.
Salg av VP, andel avkastning	Beløp mottatt fra salg av verdipapir fratrullet andelen av kostprisen kjøpt med innskutt kapital.
Kjøp av VP, innskutt kapital	Andelen av kostprisen som kjøpes med innskutt kapital.
Salg av VP, andel innskutt kapital	Andelen av kostprisen som ble kjøpt med innskutt kapital.
Innskutt kapital investert i VP	Summen av den innskutte kapitalen som er investert i verdipapirer. Beregnes ved å ta summen av "Kjøp av VP, innskutt kapital" minus "Salg av VP, innskutt kapital".
Skjermingsgrunnlag	"Innskutt kapital investert i VP" tillagt eventuelle ubenyttede skjermingsfradrag fra tidligere år.
Skjermingsfradrag	Skjermingsgrunnlag multiplisert med skjermingsrenten. I dette tilfellet 4,2 %.
Benyttet skjermingsfradrag	Opptjent skjermingsfradrag som har blitt benyttet. Blir benyttet ved uttak av avkastning fra KLAS.
Skattepliktig uttak	Uttak av avkastning som overstiger akkumulert ubenyttet skjermingsfradrag.
Skyldig skatt utløst av uttak	Skyldig skatt som følge av uttak av avkastning som overstiger akkumulert ubenyttet skjermingsfradrag. Det skattepliktige uttaket multipliseres med skattesatsen på 28%.

7.4 Spart skatt ved eget AS?

FINANSDEPARTEMENTET

Statssekretær Geir Axelsen (Ap), Aftenposten 20.02.06

Av et oppslag i Aftenposten den 9. februar fremgår det at en ikke vil spare skatt ved å legge personlige aksjer inn i et eget aksjeselskap (holdingselskap), fremfor å eie aksjene direkte. Påstanden er bestridt av flere skatteadvokater, revisorer og senest av Fremskrittspartiets skatte- og avgiftspolitiske talsmann, Gjermund Hagesæter i Aftenposten 11. februar. Sistnevnte hevder en vil sitte igjen med 40 pst. mer ved å eie aksjer gjennom et holdingselskap, fremfor å eie dem direkte. Det siste er direkte galt dersom en legger til grunn at inntektene på et senere tidspunkt skal utbetales til eierne.

Etter skattereformen er utbytter og gevinster som realiseres av aksjeselskaper, skattefrie inntil de deles ut til en fysisk person. Uten en slik skattefrihet kunne det påløpt utbytteskatt i flere ledd når utbytte ble delt ut fra datterselskap til morselskap og videre til personlig aksjonær. Legger en personlige aksjer inn i et holdingselskap, kan en derfor samle opp utbytterne her og først betale utbytteskatt ved utdeling til den personlige aksjonæren.

Tilsynelatende ser det ut som en stor skattebesparelse å investere gjennom holdingselskapet. Denne umiddelbare effekten er det ingen uenighet om. Spørsmålet gjelder om det samlet oppstår en skattebesparelse når opprinnelig utbytte og senere avkastning endelig tas ut til den personlige aksjonæren. Departementets svar er at det stort sett ikke vil oppstå en slik skattebesparelse.

I flere av de regnestykkene departementet har fått seg forelagt gjøres det to feil:

1) I eksemplene tas det ikke hensyn til at utbytte som tas ut av privatperson og investeres i aksjer på nytt, får et eget skjermingsgrunnlag for fremtiden. Skjermingsgrunnlaget skjermer mot ytterligere utbytteskatt på den risikofrie delen av avkastningen.

Beholdes derimot dette utbyttet i holdingselskapet, øker ikke skjermingsgrunnlaget (tilsvarende). Da blir det utbytteskatt også på den risikofrie avkastningen ved utdeling til personen.

Hvis avkastningen på investeringen tilsvarende skjermingsrenten, uavhengig av om investeringen skjer i holdingselskapet eller av personen, vil skatten bli den samme i de to tilfellene. Dette viste Aftenposten i et regneeksempel.

2) I eksemplene forutsettes det at avkastning på aksjer ligger (langt) over risikofri rente. Med en slik forutsetning vil en tjene mer, desto mer en investerer i aksjer. Siden holdingselskapet også kan investere skattekreditten (den utsatte utbytteskatten), sitter den personlige aksjonæren igjen med større avkastning ved å investere gjennom holdingselskapet enn direkte som person. Men et slikt regnestykke sier ikke noe om en sparer skatt på å investere via holdingselskapet. Skal en rendyrke verdien av å utsette beskatningen, må en la investeringsforutsetningene være like. Det er de hvis en lar personen uten holdingselskap investere hele utbyttet (før utbytteskatt), og heller (midlertidig) finansiere skatten ved trekke på oppsparte midler/låneopptak. Da blir aksjeinvesteringen den samme i de to tilfellene, og avkastningen før skatt av investeringene blir den samme.

Deretter kan en sammenlikne avkastningen etter skatt og finne ut om der er noe skatt å spare, regnet i dagens penger (nåverdi), ved å ha et holdingselskap.

Resultatet blir at hvis personen bruker oppsparte midler som alternativt ville gi en avkastning lik skjermingsrenten, vil avkastningen også etter skatt bli den samme enten investeringen skjer gjennom et holdingselskap eller direkte. Regnet i dagens penger (nåverdi) blir følgelig samlet skatt den samme i de to alternativene.

Sagt på en annen måte: Utsettelsen av skatten (skattekreditten) som oppstår i holdingselskapet, har en kostnad (rente) som tilsvarende skjermingsrenten. Om dette er en billig låneform eller ikke, avhenger av hvilke låne- og innskuddsbetingelser personen for øvrig står overfor. Uansett er det snakk om små forskjeller.

Hovedpoenget er derfor at utbyttebeskatningen og skjermingsmetoden spiller liten rolle mht. hvordan det lønner seg å finansiere og organisere næringsvirksomhet.

8 Kilder

Aftenposten – *"Sparer ikke skatt på eget AS"*, 09.02.2006

Aftenposten – *"Krangler om AS gir spart skatt"*, 10.02.2006

AksjeNorge – *"Telefonundersøkelse om aksjer og aksjesparing, Rapport utarbeidet for AksjeNorge og Oslo Børs"*, 12.6.2007

Brønnøysundregistrene – *"Årsmelding 2005"*, april 2006

Det kongelige finansdepartement - *"St.prp. nr. 1 (2005-2006), Skatte- avgifts- og tollvedtak"*, 7.10.2005

Kredittilsynet – *"Pressemelding nr. 14/2008: Fortsatt sterk vekst i forvaltningskapitalen i norskregistrerte verdipapirfond"*, 12.3.2008

NOU 2001:29 – *"Best i test? Referansetesting av rammevilkår for verdiskaping i næringslivet"*, desember 2001.

Oslo Børs, Statistikk – *"Antall aksjeeiere kvinner/menn"*

Statistisk sentralbyrå – *"Skattestatistikk for personer, inntekt og formue (2006)"*

Statistisk sentralbyrå – *"Utbetalt utbytte på aksjer registrert i VPS"*, 2007

Stortinget: Skriftlig spørsmål til skriftlig besparelse, *"Dokument nr. 15 (2006-2007), Spørsmål nr. 711, 08.03.2007"*

VPS, Statistikk – *"Registrert i VPS per 31.12"*

<http://www.vps.no/pub/wps/wcm/connect/3351dd0048671137b626bf7287cc2ac8/RegistrertVPS31desember2007.pdf?MOD=AJPERES>